ҲУРРИЯТ

МУСТАҚИЛ ГАЗЕТА

9-15 август
2000 йил
32 (185) -сон

Чоршанба кунлари чиқади — 1996 йил декабрдан чоп этила бошлаган

Ғазабга минган ота гўдакка дастурхондаги бир бурда нонни катта-катта тишлатиб, оғзига тиқиб ейишга мажбур қилди. Бу ҳам кор қилмай, энди у болани даст кўтариб, "буни иситиш керак!" дея норасидани бозиллаган газ печкаси устига ўтирғизди!..

2-БЕТ

Аёллар билан бизнес соҳасида рақобатлашиш эркакларга осон тушмайдиганга ўхшайди...

3-БЕТ

"Нега камчиликларни ёзишдан қўрқасизлар-а, нуқул мақтаб ёзганларингёзган. Нима, ёзаман деса муаммолар топилмайдими?" — деди ғалати оҳангда Равшан ака.

4-БЕТ

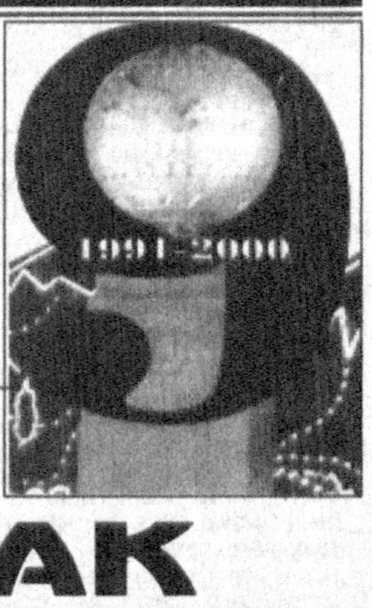

МУЛОҲАЗА

БОР ГАП...

Деҳқоннинг ташвишлари

Ҳаёт давом этаверади, вақт кутиб турмайди. Мамлакатимизда ўтказилаётган иқтисодий-ижтимоий ислоҳотлар изчиллик билан амалга оширила бориб, унинг меваси ҳар бир юртдошларимиз ҳаётида сезилсагина "Ислоҳотлар инсон учун" эканлиги ўз тасдиғини топади. Албатта, ислоҳотларнинг жадал суръатларида ҳар биримизнинг ҳиссамиз бўлмоғи лозим.

Инсонни тўйдирадиган ҳам, куйдирадиган ҳам — она замин. Шу боисдан ота-боболаримиз қадимдан ерни эъзозлаб келган. Хўш, бугунги кун деҳқони ҳам ерга бор меҳрини бера олаяптимикан? Соҳада қўлга киритилаётган ютуқларга қарамай, бу саволга "Ҳа" деб жавоб бериш қийин. Сабабики, деҳқончилик қилинадиган ерларнинг асосий қисми жамоа, ширкат хўжаликлари ҳисобига тўғри келиб, у ерда меҳнат қилаётганлар олаётган даромадидан мамнун деб, афсуски, айтолмаймиз. Фикримизга исбот келтирсак. Ўткир Эргашев — Бухоро вилоятининг Ғиждувон туманидаги Садриддин Айний номли ширкат хўжалигининг 2-бригадаси пудратчиси. 1997—1998 йилларда хўжалик билан шартнома тузиб, у 2 гектар жойда ғалла етиштирганди.

— Шартномада 40 центнердан ҳосил топширишим кўрсатилганди, — дейди Ўткир. — Мен 60 центнердан қилиб бажардим. Лекин йил якунида даромаддан кўнглим тўлмади. Жорий йилда эса 2 гектар майдонда пахта етиштираяпман, ҳали ҳосил олинмаган бўлса-да, шартномада кўрсатилган даромаддан билдимки, бу билан рўзғор тебратиб бўлмайди.

23 ёшли пахтакор Ўткир Эргашевнинг бу сўзларидан таъсирланмай иложингиз йўқ. Негаки, Ўткир ерни, деҳқончиликни жон-жонидан яхши кўради. Лекин у меҳнатига яраша манфаатдорликка эга эмас.

Шу ўринда бир ҳақиқатни тан олиб айтишимиз керак: қайси раис билан сўзлашманг, у етиштириб сотган маҳсулотларига пул "Транж" орқали ўтказилишидан нолийди! Яъни, хўжаликнинг жорий ҳисоб рақамига келиб тушадиган пулнинг қаерга қанча фоизини ишлатиш аниқ кўрсатилиб, иш ҳақига атиги ўн фоизигина ажратилгани маълум бўлади. Ўзининг пулига ўзи хўжайинлик қила олмаган хўжалик раҳбари додини кимга айтсин?

Кези келганда бир сафар таассуротимни сўзлаб берсам. Уч ойча бурун туғилиб ўсган қишлоғимга бориб, ота-онамни, яқин қариндошларимни зиёрат қилиб, яна жонажон пойтахтимиз томон отландим. Йўлда зерикмаслик учун олган газеталарни ўқиб, ўй-хаёлларга берилиб келаётгандим. Биз чиққан автобус чамаси Мирзачўлдан ўтган эди, яна бир тўхтагада 7-8 чоғли йўловчи чиқди. Улар орасидан икки киши (назаримда, эр-хотин) мен ўтирган қатордаги бўш ўриндиққа келиб чўкди. Кимдир ухлаб, яна кимдир хаёл суриб, айримлар эса гурунглашиб келишмоқда эди. Мен ҳам зерикканимдан ёнимизга келиб жойлашган кишига зимдан қараб, суҳбатга чорламоқчи бўлдим. Буни сезди шекилли, у:

— Автобус қаердан келаяпти? — деб сўради.

— Қаршидан, — дея жавоб бериб, унга ўгирилиб ўтириб олдим.

Гурунгимиз жонланди. Ўзини Ваҳобжон деб таништирган бу йигит асли андижонлик экан. Эр-хотин 7 йилдан буён ҳар йили баҳордан то кеч кузгача чўл ҳудудларига келиб деҳқончилик қилишиб, қишни Андижондаги ўз қишлоғида ўтказишиб қайтишаркан. Яна маълум бўлишича, суҳбатдошим аввалари чўлда қовун-тарвуз етиштирган. Лекин уч-тўрт йилдан бери пахта экиб келаётгани мени астойдил ўйга толдирди.

...Андижон — уста пахтакорлар юрти. Лекин унинг Андижонда эмас, айнан чўлда пахта экаётгани мени таажжубга солди. Бунинг сабабини сўраганимда у ҳам менга савол назари билан бироз тикилиб олди-да, сўнгра гап бошлади:

— Дадам худо раҳмати Баликчида донгдор пахтакор эди. У пайтларда деҳқон кетмони орқасидан рўзғорини дуруст тебратган-да. Бўлмасам, бизлар оилада тўрт ўғил, беш қиз эдик. Ҳаммамизни дадам меҳнатдан топган даромади билан боқиб, уйли-жойли қилган. Ҳозир пахтакор бўлиб ишлаб, қуруқ ойлик билан кун кечириб бўладими? Қишлоғимиздаги бригадада ишлаб пахта, ғалла экиб келаётган ўртоқларим билан гаплашиб тураман. Менимча, сиз ҳам, оғайни, бирор қишлоқдансиз-а, шундайми?

— Ҳа, — дея бош ирғайман.

— Қурбонжон деган қўшним бор, — томоқ қириб олгач, гапида давом этди Ваҳобжон, — бригадада ишлайди у ҳам. Звеносидаги ғаллани бултур комбайнлар келиб ўрибди. Комбайнчидан илтимос қилиб олганми, хуллас, бир қоп буғдой билан кечқурун уйга қайтаётса, милиция уни ушлаб қамаб қўйибди. Бўлмасам, ғалла режасини бажарган. Буғдойни етиштиргунча унинг қанча меҳнати кетган. Ойлик олмаса. Бу адолатданми?

— ...Сиз чўлда ерни қандай оласиз ёки ижарага беришадими?

— Ижарага олсаям бўлади. Янгангиз икковимиз бир фермер билан келишиб, 10 гектар ерга пахта экиб бераман. Эккандан то терим бошлангунча ойига икковимизга 40 минг сўм ойлик беради. Мавсум бошланганда мен бир кунда 70-80 кило терсам, кеннойингиз 120-130 кило теради. Терган пахтамизга кунлик пулини канда қилмай беради. Масалан, бултур биринчи теримнинг бир кунида энг кўп олган пулимиз 13 минг 400 сўм бўлди. Теримнинг ўзида хотиним билан 270 минг сўм ишловдик ўтган йили. Қўшимча берган бир гектар ерига қовун экаман. Ундан 400-450 минг сўм даромад қиламан. Худога шукр, уйда машинам бор, сандиғимдан пул узилмайди. Ёзда қилиб қўйган қовун қоқиларни бола-чақамиз билан қишда еймиз, ортганини сотамиз.

— Ернинг кўзини билар экансиз. Қишлоғингиздан ер олиб, ўзингиз фермерлик қилсангиз ҳам бўлади-ку? — дея берган саволимдан қувнаб гапираётган Ваҳобжоннинг юзи маъюс тортди.

— Ҳмм... бўлади. Аммо-лекин... — дея у автобус ойнасидан узоқларга бироз тикилиб олгач, менга ўгирилиб гапида давом этди. — Нурали деган танишим бор. У ҳам аввалари чўлга келиб қовун экиб юрарди. Шу фермер бўламан деб югуриб-югуриб, 4-5 ой деганда охири фермер бўлди. Бунинг учун унинг 200 минг сўм пули кетибди. Бу — уч йил аввалги гап. Ҳозирлар 400 минг сўмлар кетса кераг-ов. Мен фермер бўламан деб бор пулимни сарфласам, қолганига нима қиламан? Ўзимнинг тракторларим бўлмаса. Бир қизим, уч ўғлим бор. Шулар катта бўлса, кейинроқ фермерлик қочмас. Ҳозирча шу ишлаб олаётган даромадим етарли.

... Шунақа беозордеккинаю, аслида юракниям, мияниям алғов-далғов қилиб юборадиган гурунг бўлиб ўтувди, "Қарши—Тошкент" автобусида...

Дарҳақиқат, фермер хўжаликларини ривожлантириш, деҳқонларга ҳар томонлама ёрдам бериш бугуннинг долзарб вазифаси экани яхши маълум. Президентимиз фермер хўжаликлари ривожланмас экан, ўзбекнинг дастурхони тўкис бўлмайди, дея куйиб-ёниб гапиргани бежиз эмас-да, ахир!

Худойберди ЭШМАНОВ,
Ўзбекистон радиосининг қишлоқ ҳаёти бўлими муҳаррири

АРЗОНЧИЛИК

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йил 13 апрелдаги "Даврий матбуотни тарқатувчи корхоналарни қўллаб-қувватлаш чора тадбирлари тўғрисида"ги Қароридан сўнг "Матбуот тарқатувчи" акционерлик компанияси 23 та газетани арзонлаштирилган нархда сотмоқда. Жумладан:

Газета номи	Апрель	Май	Август
"Халқ сўзи"—"Народное слово"	30	25	20 с.
"Правда Востока"	30	25	20 с.
"Фидокор"	35	30	25 с.
"Адолат"	35	30	25 с.
"Маърифат"	35	30	20 с.
"Тошкент ҳақиқати"—"Ташкентская правда"	40	35	30 с.
"Спорт"	40	35	30 с.
"Миллий тикланиш"	35	30	25 с.

ХАБАР

"MULKDOR"НИ СУДГА БЕРИШДИ!

Энди Чилонзор тумани судининг тажрибали адолат посбонлари 11 август куни ҳақиқий "миллионер"ни аниқлашлари керак бўлади

1 милион сўм даъво билан газета ёки журнални судга бериш ҳолати бизнинг тажрибамизда камдан-кам учрайдиган ҳодиса. Аммо матбуотимиз тобора эркинлашаётган айни кунларда "фалончи нашрни фалончи судга берибди" деган гапга таажжубланмаса ҳам бўлади.

Ўтаётган ҳафта газетачилар орасида "Mulkdor" иқтисодий газетасини фуқаро О.Исмоилов "Соялар чошгоҳда йўқолади" мақоласи учун 1 миллион сўм даъво билан судга бергани тўғрисидаги хабар тез тарқалди.

"Mulkdor" ўзининг шу йил 14 июль сонида Олимжон Исмоилов ва Буюк Британия фуқароси Д.Патель ўртасидаги можарога аралашиб, Ўзбекистонга 15 миллион АҚШ долларига яқин инвестиция олиб кирган Д.Пательга нисбатан О.Исмоилов томонидан ноқонуний хатти-ҳаракатлар бўлаётгани ва хорижлик сармоядордан 200 миллион сўм ундириш ҳақидаги О.Исмоилов даъволари адолатданми, деган мулоҳазани ўртага ташлаганди.

Хўш, "Mulkdor" бу жараёнда ютадими ёки Исмоиловга 1 миллион сўм тўлашга мажбур бўладими?

Таҳририят ходимларининг таъкидлашларича, газета саҳифаларида мазкур иш бўйича ҳали асосий маълумотлар, далил ва рақамлар эълон қилинганича йўқ. Бундан ташқари, туман судида газета шарафини таниқли адвокатларнинг ҳимоя қилиши кутилмоқда...

Кўриниб турибдики, чет эллик инвестордан 200 миллион сўм ундириш учун елиб-югураётган Олимжон Исмоиловнинг "Mulkdor"дан ҳам 1 миллион сўм ундириши осон кўчадиганга ўхшамайди.

Алқисса, суд жараёни бошланди. Индаллони эса, "туринг, суд келаяпти" хитобидан кейин эшитадиганга ўхшаймиз.

МУХБИРИМИЗ

ФИДОЙИЛИК

"ЁШЛАР" ТЕЛЕКАНАЛИНИНГ ХАЙРЛИ ТАШАББУСИ

Ёвошлик ўқувчилар янги ўқув йилини замонавий мактаб биносида бошлайди

Мустақиллик йилларида малакали кадрлар тайёрлаш ва иқтидорли ёшларни давлат грантлари ёрдамида хорижий ўлкаларнинг нуфузли ўқув юртларида таълим олишга юбориш давлатимиз сиёсатининг асосий йўналишларидан бирига айланган. Чет элларда таълим олаётган ёшларимиз эса ўрта мактабларни битиришган. Демак, иқтидорли ёшларни тарбиялаб етиштиришда ўрта мактабларнинг аҳамияти ниҳоятда беқиёсдир. Аммо, айрим қишлоқларда мактабларнинг етишмаслиги натижасида фарзандларимиз бир неча чақирим узоқликдаги мактабларга қатнаб ўқишаётгани ҳам сир эмас. Ўқувчилар мактабларга бориб келиш учун ҳар куни бир-икки соат вақтларини сарфлашга мажбур бўлишади. Бу эса болаларнинг дарс тайёрлаш ёки ўзлари қизиққан соҳалар бўйича турли тўгаракларга қатнашишларига анча халақит бермоқда, асосийси, фарзандларимиз билим савияларини оширишлари учун имкониятлари камайишига олиб келмоқда. Кошки, йўлга сарфланган вақт дарс тайёрлаш ёки газета-журнал мутолаа қилиб, ўз дунёқарашларини кенгайтиришга сарфланса-ю, бунинг учун имкон яратилса!

Тошкент вилояти Чиноз туманидаги "Гулзорobod" жамоа хўжалигининг Ёвош қишлоғида икки мингдан ортиқ ватандошимиз истиқомат қилишади. Бироқ, қишлоқда мактаб йўқлиги сабабли болалар икки-уч чақирим наридаги таълим масканига қатнаб ўқишмоқда. Қишлоқнинг шундоққина ёнидан икки томонга кетган темир йўли ўтган. Айрим ота-оналар болалари мактабдан келгунча, "ишқилиб, йўлда бирор корҳол юз бермасин" деб жонлари ҳалак бўлиб ўтиришади. Айтишларича, ўтган йили 7 нафар бола поезд остида қолиш ва йўлдаги бахтсиз ҳодисалар оқибатида ҳалок бўлган.

"Қаловини топса қор ёнар" деганларидек, ният холис бўлса, ечилмаган масала қолмас экан. Барчанинг севимли телеканалига айланган "Ёшлар" телеканали яна бир хайрли ишга қўл урди. Ёвош қишлоғида ҳашар йўли билан янги мактаб қуриш ташаббуси билан чиққан "Yoshlar TV" хайрсеварларнинг бошини қовуштирди.

Телеканал бош директори Хуршид Даврон Ёвош қишлоғидан келган мактаб директори Бахтиёр Жўрабоевнинг мактаб етишмаётганлиги ҳақидаги сўзларини эшитиб, "Ёшлар" телеканали мактаб қурилишига бош-қош бўлишни таъминлаш салоҳиятига эга эканлигини билдирди ва дарҳол ташкилий ишлар бошлаб юборилди.

Яқинда "Yoshlar TV"нинг бир гуруҳ ижодий ходимлари, телеканал бош муҳаррири Абдуазим Алимов, Чиноз туман ҳокими вазифасини бажарувчи Турғун Ботиров, "ЭКОСАН" халқаро ташкилоти вакиллари бўлажак мактаб қуриладиган майдонни бориб кўришди. Атрофдаги симёғочларда уя қурган, қут-баракот рамзи ҳисобланган лайлаклар "бошлаган савоб ишларингиз албатта яхшиликка элтади" деяётгандек. Ариқларни тартибга келтираётган ва қурилиш майдонини тозалаётган ўнлаб ҳашарчилар эса ўз ишлари билан машғул.

Туман ҳокими вазифасини бажарувчи Турғун Ботиров тумандаги айрим корхона ва ташкилотлар ҳозирданоқ мактаб қурилишига турли материаллар билан ёрдам беришга тайёр эканлигини билдирди. "ЭКОСАН" халқаро ташкилоти ҳамда "Фидокорлар" партиясининг Тошкент вилоят кенгаши қурилишни ғишт ва цемент билан таъминлаш, стадионни жиҳозлашни ўз зиммаларига олишибди.

Туркиялик ватандошимиз Олимбек Ойдин эса шундай дейди:

— Маориф соҳасига эътибор берган давлатнинг келажаги албатта буюк бўлади. Мен хайрия йўли билан мактаб қурилаётганини эшитганим ҳамон, ушбу савоб ишга ўз ҳиссамни қўшишга қарор қилиб, Чинозга етиб келдим. Ўз шахсий жамғармамдан 100000 сўм маблағ бердим. Ўзим таниган хорижлик ишбилармонлар ҳам бу савоб ишга ҳиссаларини қўшишлари учун қўлимдан келган барча имкониятларни ишга соламан.

Ҳар қандай хайрли иш кўпчиликка эълон қилиб бошланади. Савоб ишни бошлашга бағишланган асосий тадбир Чиноздаги стадионда бўлиб ўтди. Оқшомга яқин ўйингоҳга оқиб келган минглаб одамлар ажойиб манзаранинг гувоҳи бўлишди. Стадионнинг ўртасида чиройли саҳна ўрнатилган, чекка томонда энг замонавий кўчма телевизион станция автомашиналари виқор билан турибди, майдоннинг ҳар ер-ҳар ерида телекамералар тарихий воқеаларни тасвирга туширишга шай қилиб қўйилган. Мазкур воқеага бағишланган "Меҳр кўзда" номли телекўрсатув бошловчиси, таниқли тележурналист Асрор Аброрхўжаев шунчалик бандки, орқасидан елиб-югуриб маълумот олишга ҳаракат қиламиз:

— Бугунги концертга таниқли хонандалар таклиф қилинган. Ундан тушган маблағнинг ҳаммаси мактаб қурилишига сарфланади, — дейди Асрор ака ва халқ билан суҳбатни видеотасмага ёзиб олиш учун одамлар орасига қириб кетади.

Бахтиёр ШОҲНАЗАРОВ

Концерт дастури катта муваффақият билан ўтди. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артистлар Ғиёс Бойтоев, Азим Муллахонов, таниқли хонанда Анвар Санаев ижросидаги қўшиқлар ижро этиларкан, кўпчилик ёшу қари турган жойида рақсга тушаётганининг гувоҳи бўлдим. Халқни руҳлантириш ва меҳнатга чорлашда санъаткорларнинг ўрни ниҳоятда катта эканлигига яна бир карра амин бўлдим.

Стадиондаги тадбир ва концертни тасмага туширишда тер тўкиб, чин дилдан хизмат қилган "Ёшлар" телеканали ходимларини айтиб ўтмасак адолатдан бўлмас! Режиссёр Комилжон Раҳимов, режиссёр ассистенти Ҳикматилла Зиёмуҳамедов, тасвирчи-ю техник ходимларни қўя туринг, телевидениеда 40 йилдан бери хизмат қилиб, қанчадан-қанча шогирдларни тарбиялаб етиштирган режиссёр Абдухалил Эгамбердиев ҳам ўзининг дам олиш куни эканлигига қарамай, тадбирни тасмага ёзиб олишда қимматли маслаҳатлари билан қатнашди.

Мактаб қурилишида чор-атрофда яшовчи аҳоли ва ёшлар беминнат хизмат қиладилар, зеро, имкон бўла туриб бу каби савоб ишдан четда туришнинг ўзи гуноҳ ҳисобланади.

Ҳа, дарвоқе, Чиноздаги тадбирнинг қанчалик файзли ўтганлигига ишонч ҳосил қилмоқчи бўлсангиз, "Меҳр кўзда" деб номланган кўрсатувнинг махсус сонини "Ёшлар" телеканали орқали 11 август куни соат 21.10 да томоша қилишингиз мумкин.

ТАДБИР

КЕРАК БЎЛГАНДА, ҚАНДОҚ!

Пскентда ажойиб тадбир бўлиб ўтди, унда "Туман газетаси керакми?" деган саволнинг ўзи ортиқча эканлиги алоҳида таъкидланди.

Тўғриси, Тошкент вилоятидаги туман ва шаҳар газеталари муҳаррирларининг навбатдаги машварати эсда қоладиган бўлди. "Навбатдаги" деяётганимиз бежиз эмас, чунки, вилоятдаги маҳаллий газеталар етакчилари мана шундай учрашувларни анъанага айлантиришган, навбати билан у ёки бу туманда ўтказиладиган семинар-йиғилишда муҳаррирлар долзарб муаммолар юзасидан кенгашиб оладилар, ўзаро тажриба алмашадилар.

Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш ижтимоий-сиёсий жамғармаси вилоят бўлими раиси, "Тошкент ҳақиқати" газетасининг бош муҳаррири Фатҳиддин Муҳиддинов туман ва шаҳар газеталарининг Ватанимиз мустақиллигининг 9 йиллиги арафасидаги вазифалари, вилоят журналистларининг бурчлари, газета чиқишлари хусусида батафсил сўз юритди, кези келганда, ҳамкасб қаламкашлар мақолаларида учрайдиган ғализликларни аямай "савалади".

Дарҳақиқат, вилоятда айни пайтда 17 та туман ва 9 та шаҳар газетаси чиқяпти, уларнинг шарт-шароити, имконияти бирдек эмас, албатта. Адади 2500-3000 ни қоралаётган "Паркент тонги", "Оққўрғон овози", "Ангренская правда" қаторида бор-йўғи 200-300 нусхада "жон сақлаётган" "Оҳангарон", "Олмалиқ ҳақиқати", "Чирчиқ" ҳам мавжуд. Нега шундай? Республика пойтахтига қўшни туманлардаги газеталар орасидаги бу қадар осмон билан ерча фарқнинг сабаби нимада?

Қувонарли жойи шундаки, семинар-машғулот "маъруза тингланди, семинар тугади – гап тамом, уй-уйига" қабилида ўтмади, балки асосий таҳлилдан сўнг йиғилиш иштирокчиларининг очиқ-ойдин фикр алмашиши қизигандан-қизиди. Мисол дейсизми? Марҳамат:

— Республикада газета қоғози таъминотини зиммасига оладиган ягона ташкилот борми, ўзи?..

— Мавжуд босмахоналар қачон замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланади?..

— Туман газеталаридан ёш кадрларнинг оёғи "узилган"и ташвишлантирмайдими?..

— Туман газеталарига чет муаллифларни жалб этиш нега бу қадар сусайиб кетди?..

— Республикада журналистлар бошини қовуштирадиган ижодий уюшма борми ёки йўқ бўлиб кетганми?..

— Жамғарма нима каромат кўрсатяпти?..

Хуллас денг, айтилган ва ўртага ташланган ушбу гаплар шунчаки гап эмас, муаммо – шу бугуннинг муаммолари! Уларни ким ҳал қилади? Ким бош қотиради булар ҳақида?

Дейлик, туман ва шаҳар газеталарининг муҳаррирлари мунтазам ёзмай қўйган бўлса, ким айбдор? Мамлакатимизда, вилоятимизда, туманимизда бўлаётган воқеа-ҳодисаларга бош муҳаррир ФАОЛ муносабат билдирмаётган экан, бундай фаолликни кимлардан талаб қиламиз? Ижодий ходимларданми, жамоатчи мухбирларданми? Туман газетасининг муҳаррири нима учун Республика, вилоят газеталарида мақоласи билан чиқмайди? Ёзолмайдими? Фикрлай олмайдими? Ўз мақолалари билан бошқаларни, ҳамкасбларини эргаштира олмайдими?..

Булар ҳам муаммо! Ўзимизга боғлиқ муаммо, очиқроқ айтадиган бўлсак, ғирт ўзимизга дахлдор дангасалик, лоқайдлик!

Маҳмуд Тоир паркентликларга хос дангалига кўпчиликнинг номидан бундай камчиликни тан олди, гап келганда у киши туман газеталарида теледастур берилишини қаттиқ қоралади:

— Ҳе, оғайнилар, ҳафтада бир чиқадиган газетадан ўқувчи бирор фойдали нарса ўқисин, ўшаниям дастур билан тўлдириб чиқаравермангалар. Нима, ёзадиган бошқа тайинли мақолаларинг йўқми? Газетхонларга айтадиган гапларинг йўқми?

— Туман газетаси таҳририятларида автомашина бор, лекин уларни ёнилғи билан таъминлаш тизими йўқ. Бу масала билан ким шуғулланади? Қачонгача муҳаррир ўз ёнидан бензин сотиб олади?..

Бўлаётган самимий савол-жавобларга қулоқ сола туриб бир ҳақиқатга амин бўласан, киши: эплаган яшаяпти, қаловини топган муҳаррир – унинг ўзи уддабуронми, "ҳокими" газетапарварми, тумани ҳудудида ҳиммати баланд ташкилотлар кўпми – булардан қатъи назар, ишнинг уддасидан чиқилган жойда аҳвол дуруст, акс ҳолда...

— Мен туманимдаги ташкилот раҳбарларини ўз ҳолига қўймайман, - деди муҳаррирлардан бири.

— Мен ёрдам сўраб бораверишга бетим чидамайди, - деди иккинчиси.

— Бизнинг бахтимизга ҳокимимиз газетани яхши кўради, биринчи бўлиб ўзи чўнтагидан пул чиқариб барча раҳбарлар кўзи ўнгида обуна бўлади!..

Фикрдан – фикр, деганларидек, мажлисдан сўнг файзли дастурхон теварагида давом этган семинар-машғулот жуда фойдали бўлди. Тадбирга мезбонлик қилган Пскент тумани ҳокимияти раҳбариятига, бевосита камарбасталик қилган ҳокимнинг биринчи ўринбосари Абдували Ғофуров, ҳоким ўринбосари Маҳамаджон Мусаев ва бошқаларга миннатдорчилик изҳор этилди.

Алижон АБДУРАҲМОНОВ

ҚИЁС

Босниядаги можаролар туфайли 200 000 киши ҳаёт билан видолашди, 3 000 000 киши эса, қочоққа айланди

РАҚАМ

Иқлим ўзгариши бўйича ҳукуматлараро комиссия маълумотларига қараганда, 2100 йилга бориб Ер шарининг ўртача ҳаво ҳарорати яна 3.5 даражага ортади

ИҚРОР

ЭРГАШ ҚАЛАМПИРФУРУШ ВА... АСҚАД МУХТОР ҲИКМАТИ

Сўралган ва кечирилмаган кечирим

Бир чимдимгина ҳаётини нуқул можаролар қуюни, олишувлар уммони, тортишувлар гирдобида ўтказган университетдаги домламни кеча муюлишдаги бекатда кўриб, танимай қолдим. Ўзини қонунлар муаллимидек ҳис қилиб, ҳаёт муаммолари қаърига мудом понадек санчилавериб, турмушнинг у ёки бу жиҳатларини шахсий нуқтаи назари чопқиси билан каллаклайвериб, ўз донолигига бўлган маҳлиёлик касалликка айланган, дилозорлиги оламни тутган домла энди занг емириб ташлаган эски "вивеска"га ўхшаб қолган, унда нимадир ифодалангандай эди-ю, нималигини билиб, англаб бўлмасди. Жаҳолат, такаббурлик унинг қиёфасидаги жаъми маъноларни сидириб ташлаган, рўйи аҳволи хароб, қариб кетган эди.

Ўшанда: "Домланинг хулқи муҳокама бўлармиш, унинг устидан жуда кўп ўқитувчи ва талабалар юқорига шикоят хати ёзишибди", деган дув-дув гап тарқалди. Муҳокама ярим кунга чўзилди, йиғилиш аҳли бир овоздан домлани ҳайдаш масаласини илгари сурди. Бироқ ўртага раҳм-шафқат оралаб, "кечирим сўрасин, тавба қилсин" деган фикр қўзғалди...

Йўқ, кечирим сўралмади. Жоҳилликдан вужуди қақшаб, дийдаси қотиб кетган шўрлик домла қони қочган захил юзини одамлардан четга буриб, ўкрайганича тураверди...

Шарафиддин Али Яздийнинг ёзишича, 1405 йил январида Амир Темур Хитойга юриш бошлаган вақтда, узоқ муддат Дашти Қипчоқда саргардон бўлиб юрган Тўхтамишхондан элчи келди. У келтирган мактубда нонкўрлик қилгани учун Тўхтамиш Темур ҳазратларидан кечирим сўраган эди. Соҳибқирон элчининг ҳурматини жойига қўйиб, Тўхтамишхоннинг гуноҳидан ўтди. Жон омон қолди — жонлар омон қолди. Шу ва шу каби ҳодисалар сўнгроқ Ҳазрат Темур китобида ўз ифодасини топди: "... ҳар қандай одам менинг адолат девонимдан паноҳ топган экан, гуноҳи бўлса ҳам, уни кечирсинлар. Иккинчи, учинчи марта яна гуноҳ қилгудек бўлса, у ҳолда гуноҳига яраша жазолансинлар. Агар душманинг бош уриб паноҳингга келса, раҳм қилиб, яхшилик ва мурувват кўрсатгил".

Айтишларича, Рум мамлакати ҳоқони Боязид Йилдирим турли гуноҳлари учун Соҳибқирон Амир Темур томонидан уч марта кечирилди. Жон омон қолди — жонлар омон қолди...

Бир гал Олтиариқ туман суди раиси вазифасини бажарувчи биродаримизнинг эр-хотинларнинг қўйди-чиқдилари юзасидан матбуот учун тайёрлаган ҳисоботини ўқиб қолдим. Унда қўйди-чиқдилар борасидаги фоизни камайтириш йўлида ҳамма чора-тадбирлар ишга солинганлиги, ажралиш истагида ариза берган эр-хотинларни муросага келтириш учун тинимсиз ишланганлиги (!) баён қилинади. Ярим йилда ажралиш хусусида берилган 150 та аризанинг 80 дан ортиғи ижобий ҳал қилинганлиги мамнуният билан таъкидланади.

Ҳисоботнинг жозибадорлигини таъминлашга берилиб кетган суд ходимлари ажралиш фикридаги эр-хотинларни ёппасига бир чеккадан ярашишга даъват қилади. Ҳар бир суд мажлиси "бир-бирингиздан кечирим сўранглар" деган талаб билан бошланиб, шу талаб билан тугайди. Дарҳақиқат, бу ҳам бир чора, зеро, кечира билиш туйғусининг ўзи жуда кўп оилавий можароларга барҳам бериши мумкин.

Машъум 16 февраль фожиаларидан сўнг қорин тўйдириш илинжида юртни вайронага айлантирмоқчи бўлган ўша ислиқи жангнинг аскарларидан бири ўз қилмишлари учун телеэкран орқали халқдан узр сўради. Прокурор бу узрнинг моҳиятини жуда аниқ тушунтирди:

" — Бу — жазо олдидаги иложсизлик кечирими..."

Кечирим, тавба, узр — инсоннинг ор-номуси, мардлиги, ҳаётпарварлиги, маърифатли ва имонлилигига тааллуқли туйғу, менимча. Бу туйғунинг қанчалар бутун, қанчалар улуғвор экани, эҳтимол, шахснинг бутунлигига дахлдордир. Чала, етилмаган, жоҳил, худбин, шафқатсиз одамнинг қилган гуноҳи учун бировдан астойдил кечирим сўраши ёки ундан сўралган кечиримга муносабатини тасаввур қилиш қанчалик қийин, азоб бўлганидек, бундай одамнинг табиатида агар кечиримлилик хусусияти йўқ бўлса, бунинг турган-битгани даҳшатли фожиадир.

Ҳаётимиз аста-секин "собиқ"лардан, "собиқона" юргизилган сиёсатлардан тозаланиб бораётгани, яхши ниятлар йўлида рўшноликка интилаётганимиз, якдилликка, жипсликка талпинаётганимиз аён. Бироқ замонамизнинг сезгир қалб, ўткир ақл эгаларини чалғитиб яна худбинлик, ҳайбаракаллачилик, кўзбўямачилик, иккиюзламачилик, талон-тарож, ёлғончилик, маҳаллийчилик ва тўдабозлик қилаётган тавбаси ёлғон лўттибозларнинг издошларини кўриб, хавотирга тушасан киши. Президент Ислом Каримовнинг Ватан ва халқ манфаатлари, маънавият ва маърифат бирламчи экани хусусидаги теран даъватларининг аҳамияти, моҳиятини пайқай олмаётган, тушунмаётган шахслар орасида баъзан раҳбарлар учраши янаям аянчли.

Гулжамол исмли бир қизнинг ажойиб тўртликларини ўқиб суюндим. Шоирани телефон орқали қидириб топиб, яна бошқа шеърларини ҳам ўқиш ниятим борлигини айтдим. У хурсанд бўлиб, шеърларини олиб келди, ёнида бир дугонаси ҳам бор. Гулжамол яна анчагина гўзал шеърлар ўқиди. Ўзини Санобар деб таништирган унинг ёнидаги дугонаси ҳам тўлқинланиб кетди, шекилли, мен ҳам шеъримни ўқисам майлими, деди. Майли, дейишим биланоқ бир шеър бошлади:

Ошиқлари қўрқоқ замон,
Қасамлари ёлғон замон,
Тавбалари чатоқ замон,
Изҳорлари гумон замон.
?!..

20 ёшнинг нари-берисидаги титрабгина турган шу қизалоқнинг бунчалар изтиробга берилиши, бунчалар катта дарднинг тагида типирчилаши мени сесқантириб юборди.

— Нега бунақа шеър ёздингиз? — сўрайман ундан.

— Э-э, ҳаётдаги бор гаплар-да, ака. Бировни яхши кўриш учун аввал обдон ўйлаш, фойда-зиёнини чамалаш керак. Қасам деганлари ҳам кўплар учун зиён кўрса ичилмайдиган, фойдаси сезилса, сипқориладиган бир нарса. Тавба билан кечирим сўраш — қочиб қутулиш чораси, қочиб қутулдингми, у ёғи бир гап бўлар...

Санобарнинг фикрларидан кун бўйи миямни биров пармалагандек кечқурун афтодаҳол бир аҳволда уйга қайтаман. Уйимга ўн-ўн беш қадамлар қолганда дарахтлар соясидаги ўриндиқ томондан шанғиллаган, таниш товуш эшитилади:

— Энди ичмайман, кечиринглар, бузган, синдирган нарсаларнинг ҳаммасини бутлайман. Энди ичсам, онам хотиним бўлсин, — дейди тутқаноқ касалидан тез-тез безовта бўлиб турадиган қўшни подъездлик бўёқчи йигит маҳалла фаоллари ва ёш лейтенант нозир олдида. Фаоллар ҳам, мелиса ҳам бўёқчининг лафзига ишониб, тарқалишади.

Орадан уч кун ўтиб бўёқчи йигит хотинининг калласига гултувак билан уриб, ҳушсиз қилади...

Ажаб дунё. Ҳаёт гуноҳ ва тавбаларга бунчалар тўлиб кетмаса, дейсиз, ногоҳ. Ана шундай кўнгилсиз хаёлга берилиб турганингизда ёнингизда кимдир: "Гуноҳ қилмай ё қонунни бузмай яшаш яхши-ю, фойдаси кам-да", — дейди хўрсиниб.

Улуғбек РАҲИМОВ,
журналист

— Наҳот шундай бўлса?! — дейсиз унинг гапига жавобан норизонамо, оғриниб.

У фикрига қўшилмаганингиздан жиғибийрон бўлиб, ўзининг ҳақлигини исботлаш учун ўнлаб мисолларни қаторлаштириб ташлайди:

— Телевизорда кўрдим, сариосиёлик Манзура деган аёл 4,5 кило героинни Тожикистондан олиб келаётганда ушланибди. "Нима қилмоқчисиз буни?" — деб таможня сўраса: "Сотиб, камкўстимизни бутламоқчимиз", дейди. "Ахир сиз одамларни ҳалокатга тортяпсиз-ку, жиноятга қўл уряпсиз, бунинг устига жуда катта гуноҳга ботяпсиз-ку", — деса, аёл: "Нимаси гуноҳ, гуноҳ қоптими?" дейди.

Афсус, инсонгагина хос бўлган гўзал маънавиятни асраб қолиш муаммо тусини олган бугунги кунда гуноҳ ва хато юқумли хасталик каби инсон феълига тинимсиз таҳдид соларкан, кечиримнинг, тавбанинг аҳамияти ҳам аянчли кўринади. Шу пайт ғўр болалигимизни ҳикмат ва ўгитлар билан безаган девор қўшнимиз, раҳматли Эргаш қалампирфурушнинг "илгари ҳамма нарса содда эди, одамлар ҳам, гуноҳлар ҳам" деган гапи ёдга келади.

Қалампирфуруш айтган бу аччиқ ҳикматдан узоқ ўйга толасан киши. Одам боласи ўзининг шу кичкинагина жуссасига жуда кўп гуноҳларни ўйламай юклаётганидан хавотирга тушасан.

Ана шундай фикрлар, изтироблар исканжасида ҳазрат Асқад Мухторнинг столим тўридаги "Уйқу қочганда" китобини варақлайман. "Инсон — табиат боласи, боланинг гуноҳидан кечиш мумкин".

Нақадар гўзал фикр!

Гуноҳингдан кечишга муносиб бўл, эй онгли вужуд!

ЖИНОЯТ

ЁВУЗЛИК

Ёки икки яшар гўдакни печка устида куйдирган "ота"

"Бир бор экан, бир йўқ экан..." деб бошланувчи эртакларда ҳам онанинг ўгай болаларига бераҳм ва ёвузлиги ҳикоя қилинади. Бизни қалам олишга мажбур қилган ҳодиса эса эртак эмас, ҳақиқат! У Фарғона вилоятининг Учкўприк туманида содир бўлган...

Ҳидоятхон билан Султонали ўтган йилнинг ноябрь ойида қонуний никоҳсиз турмуш қуришганда ота-она, қариндош-уруғларнинг кўнгли бир қадар тинди. Икки ёрти бир бутун бўлиб, уч етимнинг бошини силашса кам бўлишмас?! Ахир Султоналининг раҳматли хотинидан қолган икки боласи она меҳрига, Ҳидоятхоннинг биринчи рўзғоридан орттирган ўғил ота меҳрига зор эди. Банданинг айтгани доим ҳам бўлавермас экан...

Ҳидоятхон эрида эндигина иккинчи ёшни қоралаётган ўғли Азизжонга нисбатан ўгайлик ўти борлигини тезда пайқади... Бироқ, ҳозирги турмуши — иккинчи рўзғор, ажрашай деса — ҳар хил майда гаплар аввало ўзига келади. Илож қанча?! Чидаш керак, ажабмаски, эрига инсоф бериб йўқолган бахтини шу оиладан топса...

Йўқ, аҳвол у ўйлаганча бўлмади. Бир куни у эрининг бақир-чақиридан қўрқиб безиллаб кетган боласини бағрига босаркан, кўзига тик қаради:

Нега сўкасиз болани, гуноҳи нима?!

Хотинининг саркашлигидан баттар асабийлашган Султонали ҳақиқий жазолаш қанақалигини кўрсатиб қўймоқчи бўлдими, боланинг оёқ-қўлидан қаттиқ силтаб тортди! Гўдак биғиллаганича ҳушидан кетди.

Султонали Азизжоннинг шишиб кетган ва бўғимидан чиққан иккала қўли, чап оёғини силаб, йиғлаб ўтирган хотинига дағдаға қилди:

— Ҳеч нарса бўлгани йўқ, ёғ суркаб, боғлаб қўй, дўхтирга олиб боришни хаёлингга ҳам келтирма, бировга айтсанг...

Азизжон соғайиб кетмади, чап оёғини яхши босолмайдиган бўлиб қолди. Бундан хабар топган Ҳидоятнинг отаси Аминжон ака неварасини олиб кетиб синиқчига, дўхтирларга қаратди.

Бола тузалиб қолган кунларнинг бирида Султонали минг тавалло билан хотинини яна уйига олиб келди. Бир ёғи қишлоқчилик, бир ёғи иккинчи эрдан ҳам чиқибди, деган ор-номус, андиша Ҳидоятхонни яна эриникига келишга мажбур қилди.

Шу йил 24 февраль туни. Изғирин. Кечқурун уйига маст келган Султонали Азизжоннинг палос устига "ёзилиб" қўйганини кўриб, ғазаб отига минди. Жаҳл билан боланинг устидан сув сепиб юборди. Бола қўрқиб чинқирди. Ўгай отадан қўрқиб, ғужанак бўлиб олган гўдак унинг кўзига баттар хунук кўринди чоғи, бурчакда турган икки пақир совуқ сувни яна сепиб юборди.

Ҳидоят дод солиб боланинг шалаббо бўлган кўйлаклари, иштончасини ечди. Ҳам қўрқувдан, ҳам совуқдан дир-дир қалтираётган, нимжонгина ўғлини яланғоч қолдириб, қуруқ уст-бошларини олиб чиққани бошқа хонага шошди. Ўгай ота ҳалиям телба ғазабидан тушмаган эди. У гўдакка дастурхондаги бир бурда нонни катта-катта тишлатиб, оғзига тиқиб ейишга мажбур қилди. Бу ҳам кор қилмай, энди у болани даст кўтариб, "буни иситиш керак!" дея норасидани бозиллаган газ печкаси устига ўтирғизди! Кейин тик турғизди, бунга ҳам қаноатланмай газнинг ҳимоя қопқоғини очиб юборди! Аланга гуриллаб боланинг қорни, думбаси, қулоғи, бошигача етди. Уй дод-вой, чинқириққа тўлди...

Бутун бадани ҳилвираб кетган бечора гўдак туни билан оғриқдан йиғлаб, инграб, алаҳсираб чиқди. Саҳарлаб дўхтирга олиб бораман, деган илинжда тонг оттирган Ҳидоятнинг умиди пучга чиқди. Жоҳил ота уч кунгача она-болани остона ҳатлашига изн бермай, уйда қамаб ўтирди.

Тўртинчи куни эри ишга жўнаши биланоқ, Ҳидоят болани чойшабга ўраб, кўчага чопди... Азизжон ўша куниёқ касалхонага ётқизилди. Суд-тиббий экспертизасининг хулосаларига кўра, ўгай отанинг ёвузлиги оқибатида ҳали 2 ёшга ҳам тўлмаган норасиданинг қорни, кўкрак қафаси, ўнг ёнбоши, думбаси, иккала оёғи панжаларининг остки қисмлари, лаблари куйиши натижасида оғир тан жароҳати олганлиги тасдиқланди.

Тергов жараёнида С.Тўраев айбини тан олмай, гўё Азизжонни иситиш учун "даҳлиздаги газ печка устидаги темир бўлмаган, шувоқ қилиб қўйилган қирғоғига тик қилиб қўйганлиги, кейин сигаретасини ташлагани эшикка чиққан пайтда Азизжон печка билан девор орасига (!) йиқилиб кетганини" важ қилади. Гўдакни қайноқ печка устига қўйиб, сигарета чеккани ташқарига чиққан... отани нима дейиш мумкин?!

Ёвуз ўгай ота қилмишига яраша жазосини олди...

Ваҳшийликнинг негизи қаерда? Гўдакка зулм — Аллоҳга хиёнатдир, демаганмиди машойихлар?! Миттигина гўдакнинг тан яралари битар, лекин унинг юрагидаги умид, яхшилик, ишонч, шодлик ғунчалари ўгай отанинг ёвузлиги қурбони бўлмаслигига ким ишонади?!

М.ХЎЖАЕВ,
Фарғона вилоят прокуратураси бўлим прокурори, 1-даражали ҳуқуқшунос
Феруза СИДДИҚОВА,
"Адолат йўли" мухбири

МУНОСАБАТ

ҲАММА ЖИМ ТУРГАН ЭМАС

А.Назар. "Собиқ фаолият"дан қачон қутуламиз?" (2000 йил, 31-сон)

Адашмасам, юқоридаги сарлавҳали мақола муаллифи Ўзбекистон радиосининг ижтимоий-сиёсий эшиттиришлар бош муҳарририятида ишласалар керак. Янаям аниқроқ айтадиган бўлсам, ҳамкасбимиз ҳаво мавжлари орқали марказий газеталар шарҳи билан шуғулланади. Шу маънода касбий газетамиз саҳифаларида чоп этилган ушбу мақолада оммавий ахборот воситаларига нисбатан эътирозларни ўқиганимда: "Ҳа, кундалик нашрларни шарҳлаб бораётган журналист масалани шундай қўйишга маънавий ҳаққи бор", деган фикрга бордим. Тўғри, биз мансуб бўлган оммавий ахборот воситалари ҳамиша ҳам халқнинг дилидаги гапларни ўз вақтида ифода этолмаяпти. Қолаверса, бир ҳамкасб сифатида муаллифнинг ўз фаолиятига танқидий баҳо бергани мени қувонтирди.

Лекин мақоладаги қуйидаги гаплардан жуда таъсирландим: "Ахир, вилоятда сўнгги йилларда халқ хўжалигининг барча соҳаларида қолоқлик, орқага кетиш ҳолатлари кўзга ташланаётган экан, қайси газета саҳифасида бу жараён етарлича таҳлил қилиб берилди?" Худди шу савол мени ушбу жавобни ёзишга даъват этди.

Аввалдан айтиб қўяй: мен қўйилган масала юзасидан бир нарсани қойил қилдик, деган фикрдан йироқман. Лекин ушбу жавоб орқали ҳақ сўзнинг, адолатли фикрнинг йўли у қадар текис бўлмаслигини таъкидламоқчи эдим.

Яхшиси, бир бошидан гапириб берай. Шу йил февраль ойининг ўрталарида "Халқ сўзи" газетаси таҳририятига Қашқадарёдан кўп йиллик тажрибага эга журналист Қурбон Эгамбердиев ташриф буюрди. Ҳамкасбимнинг юз-кўзларида ташвиш, безовталик сезилиб турарди. У бошини сарак-сарак қилиб, нуқул: "Афсус, Қашқадарёнинг аввалги салоҳияти, файзи қолмади, халқ бошқа йўлда, раҳбарлар бошқа йўлда туришибди", дерди. Биз нима дердик? "Шунчалик экан, ёзинг, газета орқали бонг урайлик", дедик. Шу гапимизни кутиб турган эканми, "Мана, ҳаммасини қоралаб қўйганман, маъқул бўлса чиқарарсизлар", дея ёзилган мақолани тутқазди. Сарлавҳаси эътиборимизни тортди: "Дастурхонга қаранг, гўшт совимасин..." Қашқадарёда чорвачиликнинг аянчли аҳволга тушиб қолганлиги ҳақида ёзилган мақолада муаллифнинг жон куйдириб айтган сўзлари шундоқ сезилиб турарди. Очиқ, аммо аччиқ гаплар. Қалб ҳайқириғи дейиш мумкин.

Муаллиф ўзи меҳр қўйган юрт ҳақида ёзади: "Эли доимо бедор, белида белбоғи маҳкам, виждони пок, диёнатли. Аммо вилоят деҳқонларининг меҳнат натижалари кутилганидек бўлмаяпти. Негаки, меҳнатга лойиқ натижани олдиндан аниқ кўрадиган, қадрига етадиган иқтидорли, яъни "Минг ишчига бир бошчилар" етишмайди". Шу тарзда қишлоқ хўжалиги соҳасида бутун вилоят бўйича қолоқликка юз тутилаётганлиги рақамлар ёрдамида очиб берилади. Пировардида журналист масалани шундай қўяди: "Бугунги раҳбарларнинг беларволиги, нописандлиги, қолаверса, ношудлиги жамият учун ҳам, ўзлари учун ҳам қимматга тушишини билармикинлар?"

Биз мақолани қизиқиб ўқиб чиқдик. Ички сезгимиз, "Бу одам фақат Қашқадарё манфаатини кўзлаб, раҳбарларнинг ношудлигидан норози бўлиб шу мақолани ёзган", деган хулосани айтиб турарди. "Халқ сўзи"нинг 24 февраль сонида "Дўст ачитиб гапирар..." деган рукнимиз илк бор шу мақола билан бошланди.

Табиийки, таҳририятни ҳам, жамоатчиликни ҳам вилоят раҳбарларининг мақолага муносабати қизиқтирарди. Албатта, мақола ҳоким ва унинг атрофидагилар томонидан қизиқиш билан ўқиб чиқилди. Улар ўзларига: "Ҳақиқатан ҳам, нега вилоятимизда ислоҳотлар юришмаяпти, раҳбарликнинг қайси жойларида хатога йўл қўйяпмиз?" деб савол бериш ўрнига: "Қурбон Эгамбердиевнинг нимаси кам экан, аниқланглар-чи, мақолага далил ва рақамларни кимдан олган бўлиши мумкин?" деган масаланинг устида бош қотиришди. Бундай ҳолатда вилоят ҳокимининг атрофидагилар "Парво қилманг, юқоридан индашмаса, ўтиб кетади", дейишларини тахмин қилиш қийин эмас. "Лекин сўраб қолишса, нима деймиз?" — Бу савол кўпчиликни бирдай ўйлантириб қўйди. Таҳририятга жавоб ёзмаса бўлмайди. Шу тариқа ҳокимнинг имзоси билан "қулинг ўргилсин" жавоб битилди. "Мақолада баён этилган танқидий фикрларни ўрганиш жараёнида муаллифнинг вилоятда чорвачиликнинг ҳозирги аҳволидан, бу соҳани ҳар томонлама ривожлантириш борасида вилоят ҳокимлиги томонидан амалга оширилаётган ташкилий чора-тадбирлардан хабардор эмаслиги маълум бўлди", деб бошланган жавобда кейинчалик 1999 йил натижалари негадир 1998 йил билан эмас, 1997 йил билан таққосланади ва "юксалиш рақамлари" воситасида танқид асоссизлиги "исботланади".

Жавобда муаллиф нохолисликда айбланади ва Қашқадарё чорва маҳсулотлари етиштириш борасида мамлакатда иккинчи ўринни, қорамол, қўй ва эчкилар бош сонининг кўпайиши бўйича бешинчи ўринни эгаллаши писанда қилинади. "Биз холис, тўғри танқидга қарши эмасмиз, — дейилади жавобда. — Лекин бу мақолага ана шундай мезон асос бўлмаган. Бундай чиқишлар умумий ишга фақат зарар келтириши мумкин, холос". Кўрдингизми, танқидий мақолани чоп этиш орқали қанчалик зарар келтирибмиз!

Шу тариқа ҳокимликнинг масъул ходимига масъул топшириқ берилди: "Шу жавобни ўз қўлинг билан таҳририятга етказиб, газетанинг навбатдаги сонида чиқариб қайтасан".

Таҳририятдаги музокара осон кечмади. "Майли, ҳокимнинг жавобини чоп этамиз, фақат унинг ёнида таҳририят нуқтаи назарини ҳам берамиз". "Унда нима дейилади?" "Газетадан махсус одам бориб ҳақиқий аҳволни ўрганади, шу асосда фикр билдирилади". Масъул ходим ўйланиб қолди. Ўзи келтирган жавобни қўлига ушлаб: "Раҳбарларимиз билан маслаҳатлашиб олай", деганча... ғойиб бўлди. Ажабо, бу қанақаси, ҳоким таҳририятга расмий жавоб йўлласа-ю, вазиятга қараб "сўздан қайтса?"

Йўқ, бу жавоб йўқолиб кетмади. Орадан бир неча кун ўтгач, почта орқали таҳририятга қайтиб келди. Ўша жавобу имзо бошқа: бу сафар ҳокимнинг қишлоқ хўжалиги масалалари билан шуғулланувчи биринчи ўринбосари қўл қўйганди. Рост-да, дуч келган нарсага катта ҳокимни рўбарў қилиш шартми, келган "бало-қазо" биринчи ўринбосарга урар. Таҳририят ўз сўзида турди. Ҳақиқий аҳволни ўрганиш учун ахборот бўлими муҳарририни вилоятга юборди. Қаршида шундай гап тарқатилди: таҳририят ўз хатосини тўғрилаш учун, биздан кечирим сўраш учун одам юборди. Вакил вилоятда чорвачилик танқидий мақолада ёзилганидан ҳам аянчли эканлигига ишонч ҳосил қилди. 1999 йил натижалари 1998 йил билан солиштирилса, барча бандларда пасайиш, манфий ишора. Демак, "вилоятда кейинги икки йилда ижобий томонга силжиш кўзга ташланади", деган гап нотўғри. Қизиғи шундаки, вилоят катталаридан бирортаси Қаршида истиқомат қилаётган муаллиф билан фикрлашишни ўзларига эп кўрмабдилар.

Тошкентга қайтгач, ўз таассуротларини таҳрир ҳайъатига гапириб берди. Шундай қилиб, ҳокимликнинг жавоби ва унинг ёнидан таҳририятнинг муросасиз нуқтаи назари 17 май сонида эълон қилинди.

Лекин бу чиқишга ҳокимлик жавоб бермай қўя қолди. Ҳисоб 1:1 бўлди, деган хаёлга боришди, шекилли. Аммо, муҳими бу эмас. Газетанинг иккала чиқиши ҳам вилоятда катта қизиқиш уйғотди, яъни жамоатчилик фикри яратилди. Раҳбарлар ҳар қанча кўзни шамғалат қилишмасин, ойни этак билан ёпиб бўлмаслигига одамлар ишонишди. Рост сўз ҳамиша ўз қадрини топишига, ҳақиқатнинг поймол бўлмаслигига ишонишди. Шундай бўлиши табиий эди, албатта. Президентимиз қаерда адолатсизлик, кўпнинг ташвишидан қочиш ҳолатлари рўй берса, дарҳол хулоса қиладилар. Бу сабоқ ўзини "Раҳбарман", деб ҳисоблаган ҳар бир шахсни ҳушёрликка чорлаши керак. Демократик тамойиллар кенг қулоч ёзиб бораётган жамиятимизда оммавий ахборот воситалари ҳам ўз ўрнини топишига ишончимиз комил.

Шуҳрат ЖАББОРОВ,
"Халқ сўзи" газетаси бош муҳаррир ўринбосари

Ҳ.СОДИҚОВ чизган

ЖАВОБ

ТЕЛЕМАЧТА ҚУРИЛАЯПТИ...

"Ҳуррият" газетасининг 2000 йил 26 июль, 30-сонида Қашқадарё вилояти Усмон Юсупов туманида истиқомат қилувчи Ҳамид Пиримқулов қаламига мансуб "Кўрсатувлар чайқалмаса" номли истак-мақола эълон қилинган.

Мақолада келтирилган фактлар қисман Республика радиоалоқа, радиоэшиттириш ва телевидение ишлаб чиқариш бирлашмасига ҳам тааллуқли бўлиб, бу масала ўрганиб чиқилди.

Қашқадарё вилоятининг Усмон Юсупов тумани аҳолиси Одамтош РТСдан 120 км масофада жойлашган, шунинг учун қабул қилинган телевизион сигналнинг сифати ва даражаси етарли эмас. Бундан ташқари, йилнинг шу мавсумида тропосфера қатламининг ҳолати туфайли Араб Амирликлари томонидан шу частоталарга монанд вақтинчалик шовқин сигналлари ҳосил бўлади. Бу сигналлар Сурхондарё, Қашқадарё зоналарида сезиларли даражага эга.

Бугунги кунда Усмон Юсупов, Баҳористон ва Касби туманларида телевизион кўрсатувларни яхшилаш мақсадида Муборак шаҳрида баландлиги 120 м бўлган телевизион мачта қуриш ишлари олиб бориляпти. Бу телемачта ишга туширилганидан кейин юқорида қайд этилган ҳудудда телевизион кўрсатувлар ва радиоэшиттиришлар талаб даражасига етади.

М.Б.АТАМУҲАМЕДОВ,
Республика радиоэшиттириш, радиоалоқа ва телевидение ишлаб чиқариш бирлашмаси бошлиғи

ДИЛ ИЗҲОРИ

АЪЛО ДЎСТИМ ҲАҚИДА

Ҳаммадек бўлишни истамайдиган муҳаррир

Худога шукр, муҳаррирлар орасида дўстларим кўп. Ҳар бирининг ўзига яраша феъл-атвори, дунёқараши, шу ҳаётда эгаллаган ўрни бор, салмоғи бор. Шулар орасидан бирини танлаб, мавриди келгани учун кўнглимдагини айтсам, мени айбситмаслар деган ўйдаман.

Қизиқ, қачон қарасангиз, худди ёш йигитлардек илдам юради, қаёққадир шошиб турган бўлади. Хонасида ҳам баъзи амалдорларга ўхшаб яйраб ўтирмайди, ҳали у бўлимга киради, ҳали бунисига, кечаги топшириқ қандай бажарилаётганлиги билан қизиқади, ходимнинг кўнглини кўтарувчи икки оғиз сўз айтгач, янги муаммони қўяди, бу ҳақда ўйлаб кўринг, сўнг фикрингизни айтарсиз, дейди. У "фикрингизни айтарсиз" деган сўзларга алоҳида урғу беради. Зеро, табиатан халқчил бўлган дўстим ўзгалар мулоҳазасини қадрлайди, айниқса фикр уйғотадиган гап айтилса яйраб, яшнаб кетади. Бир вақт қарасангиз, оққа кўчирувчи аёлга мақоласини айтиб турган бўлади.

У ҳар нарсага чидайди, илло, адолатсизликка дуч келса ўзини йўқотар даражада таъсирланади. "Қандай қилиб, нега, нима сабабдан" деган саволлар гирдобида қолади. Ҳалолликни ёқтиради, ғирромга тоқати йўқ.

Бошқалар бўлаверади, деса ҳам ҳамма вақт виждони буюрган ишни қилади. Муҳаррир сифатида кенг маълумот ҳам, воқеа-ҳодисаларнинг боришини чуқур мушоҳада қилиш ҳам, улар орасидан ҳозирги кунда, шу бугун энг муҳимларини танлаб ола билиш хислати ҳам бор унда. Қаламкаш сифатида, бош муҳаррир сифатида мен айрича ардоқлайдиган хусусияти — мардлиги, жасорати, керак бўлганда зарур гапни айтишда иккиланмаслиги, чўчимаслиги. Буни қарангки, унда ҳамиша айтадиган гап бор. Ҳаётга фаол аралашади, оқим билан кетавермайди, виждони буюрса, баъзан оқимга ҳам қарши боришдан чўчимайди, масъулиятдан қочмайди, энг долзарб, чирсиллаб турган мавзуларда мақолалар битади, уларда кишиларни ўйлантираётган, улар дилидаги, тили учидаги гапларни айтади, ўзини панага олмайди, нуқсонларга нисбатан доимо ҳужумкор кайфиятда.

Яқинда газетанинг раҳбари сифатида нашрнинг истиқболи, муаммолари ҳақида маслаҳат олгани бир раҳбарга телефон қилди. Билмадим, ўша мансабдор чап ёнбоши билан турган эканми, ҳар ҳолда, салом-аликни ҳам совуққина қабул қилди. Мулоҳазаларни эшитгач, нега менга бу гапларни айтяпсиз, ким бўлибсиз ўзи, сизларнинг ўз муассисларингиз бор, ўшалар билан ҳал қилаверинглар масалангизни, деган жавобни эшитди. Минг-минглаб ўқувчиси бўлган нашрнинг муаммолари уни қизиқтирмади. Муҳаррир ғалати ҳолатда қолганди.

— Ўша куни ишлай олмадим, — дейди у, — бизнинг муаммо ҳал бўлмагани учунгина эмас, йўқ, асло бунинг учун эмас, анча юқори мавқега эга бўлган бу мансабдорнинг ўзини тутишини ҳазм қила олмадим. Ўтиргани жой тополмасдим. Агар у журналист, газетанинг бош муҳаррири билан шу алфозда гаплашса, ўз ходимлари билан, у ёки бу масалада мурожаат билан келадиган оддий кишилар билан қай йўсинда сўзлашар экан, деган хаёл тинчлик бермасди менга. Бўлмади, юрагимдаги борини навбатдаги мақолага тўкиб солдим. Ахир умумишимизга халақит бераётган барча ҳолатларни кенг ёритиб бориш талаб қилиняпти биздан.

Дўстим ўз касби бўйича ҳам, шу юртнинг бир оддий фуқароси сифатида ҳам етилган муаммоларни ҳал этишга, камчилик ва нуқсонларни тугатишга жамоатчилик эътиборини қаратиш — журналистнинг энг муҳим вазифаси деб билади. Шу йўлда, шу мақсадда куйиб-ёниб яшамоқда, меҳнат қилмоқда.

Бир ўқувчи сифатида унинг газетасидаги "Муҳаррир минбари", "Муҳаррир сўзи" рукнлари остида берилаётган мақолаларни деярли мунтазам катта қизиқиш билан танишиб бораман. Уларда ҳодисаларнинг бориши шунчаки қайд қилиниб қолинмайди, балки шу ҳодисаларга нисбатан муаллифнинг тутган йўли, муносабати, ўй-хаёллари, интилиши, мақсад-ниятлари бутун бўй-басти ила кўзга яққол ташланиб туради. Муаммолар ярим-ёрти қилиб, силаб-сийпаб эмас, балки бутун борлиғи билан очиқ айтилади, тош босувчи таклиф ва мулоҳазалар илгари сурилади. Бундай мақолалар ўқувчини ўйлантиради, қандайдир куч беради, фикр уйғотади, ишонч пайдо қилади.

Шунча сўзлардан кейин гап ким ҳақида кетяпти, деб сўрарсиз. Айтаман, айтганда ҳам бор овозим ила, катта ифтихор ила айтаман: бу — "Ташкентская правда" газетасининг бош муҳаррири Аълохон Хўжаевдир. Менинг дўстим ана шундай журналист. Ҳамкасбларим орасида шундай қаламкаш борлигидан фахрланаман. Баъзан ўйланиб қоламан, қани энди у каби куйди-пишдилар кўпроқ бўлса, тўралашиб кетган мансабдорларга тинчлик беришмаса, деб. Шундай бўлса нуқсонларимиз камаярди, ҳаётимиз янада жозибали бўларди.

Ўзгаларнинг кўнглига келмасин-у, Аълохон ўз касбдошларидан бир-икки қадам олдинда бораётганга ўхшайди, менинг наздимда. Бугунги кун билан эмас, балки эртанги кун билан яшаб, ижод этаётгандек туюлади менга.

Кейинги йилларда Аълохон бир қатор чет эл мамлакатларида бўлди. Ўша ерда кўрган-билганлари ҳақида газетхонларга сўзлаб берди. Шу хилдаги очерклари, чамамда, икки жиҳатдан ажралиб туради. Биринчидан, муаллифнинг жаҳон маданияти тарихидан, дунё адабиёти тарихидан шунчаки эмас, балки чуқур ва ҳар тарафлама хабардор эканлиги шундоққина сезилиб туради. Иккинчи, менга маъқул тушган жиҳати шундаки, у кўрганларини, дуч келган воқеаларни шунчаки бетараф киши сифатида ҳикоя қилмайди, ўша ҳодисаларга аралашиб кетади, биздаги шу каби ҳолатлар билан чоғиштиради, ҳаёт учун фойдали томонларини алоҳида таъкидлаб ўтади.

Яна шуниси борки, Аълохон етук журналист, публицистгина эмас, балки айни пайтда шоир ҳамдир. Қалбининг нозиклиги, эҳтимол, шундан бўлса ажаб эмас. Мен уни энг сермаҳсул ижодкорлардан бири деб ҳисоблайман. Аслида бош муҳаррирлар унчалик кўп ёзишмайди. Менинг дўстим эса ёзмаса туролмайди. Ёзганда ҳам қотириб ташлайди, қойил қилади. Энг ўткир, энг долзарб мавзуларда қалам тебратади.

— Биласизми, — дейди шу газетада узоқ йиллар мобайнида меҳнат қилиб келаётган фахрий қаламкашлардан бири Нелли Яковенко, — Аъло Махсумовичнинг нашримизга раҳбар эканлиги бизнинг бахтимиз. Ўзи ҳам тинчимайди, бизга ҳам тинчлик бермайди. Теша тегмаган мавзуларни топиб бераверади, бамисоли қайнар булоқ. Газетанинг эларо обрўси кўп жиҳатдан бош муҳарриримиз ижодий изланишлари туфайли, деб биламан.

Йилнинг бошларида бўлиб ўтган йиғилишларнинг бирида "Ташкентская правда" энг ўқишли газеталардан бири эканлиги айтиб ўтилди. Шу ўринда, мавриди келиб қолди, бир мулоҳазани айтсам, ортиқча бўлмас. Бизнинг ижодий гуруҳларимизда Аълохон меҳнати ҳали лозим даражада ўз баҳосини олмагандек бўлиб кўриняпти менга негадир. Майли, эзгуликнинг кечи йўқ дейдилар. Гар саломатликни берса муддао кам-кам бўлур.

Мендан энг журъатли муҳаррир ким деб сўрасалар номлари санаб ўтилганлар қаторида Аълохон исмини ҳам қўшган бўлардим.

Қаранг, дўстим 60 ёшга тўлибди. Ҳаракатлари чаққон, фикр доираси кенглигига, мушоҳадасига кишининг ҳаваси келади. Бир қарасанг шоирга ўхшайди, бир қарасанг файласуфлардек мушоҳада юритади. Худди ёшлардек хаёл суради, унда романтик ҳолат тахи бузилмагандек турибди. Ҳали ҳам юрак қўри, эҳтироси зўр. Ҳали ҳам нимаси биландир бошқалардан ажралиб туришга интилади. Ҳаммадек бўлишни истамайди.

Умрингиз узоқ бўлсин, ижодингиз булоқ бўлсин, дўстим! Бундан кейин ҳам худди шу ҳолатда қолаверинг, ўзгарманг. Шоир иним қуйидаги сатрларни худди Аълохонга атаб битгандек:

Қалбида шижоат, қатъият, журъат,
Касбга фидойилик, битмас меҳр бор.
Халқ дардини ёзиб топади ҳурмат,
Унда баланд турар доим номус-ор.

Исмоил СУЛАЙМОНОВ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган маданият ходими

МАҒРИБУ МАШРИҚ
INTERNATIONAL LIFE

ЭЪТИРОЗ

ОЙНИ ЭТАК БИЛАН ЁПИБ БЎЛМАЙДИ

Малик КОМИЛОВ

Айрим сиёсатчилар ёки юқори мартабали амалдорлар биз журналистларни баъзан у ёки бу фактни бўрттириб кўрсатганликда ва ёки пухта ўрганилмаган ахборотдан фойдаланганликда айбситади. Нима ҳам дердик, журналист билим савияси ёки ҳаётий тажрибасига кўра, эҳтимол, юқори мартабали амалдорга тенг кела олмас. Аммо журналист ўз ўқувчилари олдида жилла қурса ҳалол бўлишга интилади, ноҳақ бўлса, ҳеч қачон хатосини тўғрилашдан ор қилмайди. Агар амалдор хатога йўл қўйса-чи? У ҳам матбуот орқали ҳамманинг олдида ўз хатосини тан олармикин? Агар қасддан ёлғон ахборот берилса, бу нимани англатади — амалдорнинг билимсизлигиними ёки бузғунчилигини?

Мақолани бундай бошлашимизга Қозоғистон матбуотида эълон қилинган бир мақола сабаб бўлди. Қозоғистоннинг "Экспресс – К" газетасининг 3 август сонида журналист К.Оболенскийнинг "Пахтанинг ташвиши кўп. Ким айбдор: қурғоқчиликми ёки сиёсат?" деб номланган мақоласи чоп этилган. Мақола бир гуруҳ журналистларнинг Жанубий Қозоғистон вилояти ҳокими Бердибек Сапарбоев билан Қозоғистоннинг пахта етиштирувчи асосий ҳудуди — Мактаарал туманига қилган сафар таассуротлари асосида ёзилган.

Дўстлик канали туманнинг ягона қон томиридир. Муаллиф шундай деб ёзади: "Биз гидроузелда турибмиз, пастда кенглиги 60 метр бўлган чуқур дарё бурқираб оқиб ётибди. У Ўзбекистоннинг жануби Бекобод шаҳридан ўқдек келиб, камайиб борганча Мактаарал далаларига сингиб кетади...

Каналнинг Қозоғистон қисми бошлиғи Александр Актузов билан суҳбатлашяпмиз.

Ҳа, биз ҳозир секундига 72 куб метр сув оляпмиз...

Туман бош миробининг фикрига кўра, вазият яхшиланган бўлса-да, бу ҳали етарли эмас. Бунинг сабаби — биз, яъни, Қозоғистон томони Қирғизистон олдидаги мажбуриятларимизни бажармаяпмиз. Ҳозиргача кўмир етказиб берганимиз йўқ, электр энергияни эса сотиб олишни истамаяпмиз. Шу боис ҳозиргача Тўхтағул сув омборидан суғориш тизимининг асосий тармоғи бўлган Сирдарёга сув очилмаган.

... Актузов юзага келган ҳолат сабабчиси қурғоқчилик экани ҳақидаги менинг фикримга бутунлай қўшилмайди:

— Ҳа, бу йил сув тақчил бўлди, бироқ сув омборларида сув бор. Фақат ҳукуматлар ўзаро аниқроқ келишиб олишса бўлди".

Шундай бир вазиятда Остонада сув учун масъул шахс — табиий ресурслар ва атроф-муҳитни ҳимоя қилиш вазири жаноб Серикбек Даукеев зудлик билан матбуот анжумани уюштирди. Унда ушбу раҳбар айтган гапларни Интерфакс агентлиги қуйидаги сарлавҳа остида эълон қилди: "Остона Ўзбекистонни Норин-Сирдарё тизими сув омборлари заҳираларидан фойдаланиш тўғрисидаги битимни бажармасликда айблайди". Қурғоқчилик туфайли бу йил сув муаммоси кескинлашган бир пайтда Сирдарё оқими юқорисида жойлашган давлатлар "бундан фойдаланиб, ўз мамлакатлари фойдасига оғишларга йўл қўймоқда", дейди жаноб Даукеев энсаси қотиб ва Ўзбекистонни Давлатлараро битимни бажармасликда айблайди.

Бу ўринда газетхонга шуни эслатиш лозимки, Сирдарё сувидан минтақанинг тўртта давлати фойдаланади. Харитага назар солсангиз, дарё баланд тоғлардан бошланиб, Қирғизистон, Ўзбекистон, Тожикистондан ўтади, яна Ўзбекистон ва Қозоғистонга қайтади. Ҳозирги пайтда Сирдарё оқимининг 98 фоизи тартибга солинган. Бошқача айтганда, дарёда қурилган гидротехник иншоотлар деярли барча сувни тўплаш ва ундан зарурратга кўра фойдаланиш имконини беради.

Дарёнинг тўрт давлат ҳудудидан оқиб ўтиши эса сувдан фойдаланиш бўйича ягона қоидалар ишлаб чиқиш заруратини тақозо этади. Бунинг учун минтақанинг тўрт давлати Давлатлараро мувофиқлаштирувчи сув хўжалиги комиссиясини тузди. Унинг таркибига сувдан фойдаланиш бўйича масъул вазирлар киради. Комиссия ҳар чоракда тўпланиб, Сирдарё сувидан фойдаланиш муаммоларини ҳал қилади. Дарвоқе, айнан шу кунларда Фарғонада комиссиянинг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтмоқда. Қарорлар консенсус асосида, яъни барча давлатлар овоз берган тақдирдагина қабул қилинади. Тошкентдаги "Сирдарё" бассейн сув хўжалиги бирлашмаси комиссиянинг ишчи органи ҳисобланади. Айнан шу ташкилот Давлатлараро мувофиқлаштирувчи сув хўжалиги комиссияси қарорига мувофиқ дарё сувини тақсимлаш билан шуғулланади. Сирдарёнинг суви йирик сув иншоотлари — Тўхтағул (Қирғизистон) ва Қайроққум (Тожикистон) сув омборларида тўпланади ва вегетация даврида ГЭС турбиналари орқали дарёга оқизилади ҳамда минтақа давлатлари далаларига юборилади. Давлатлараро битимларга мувофиқ сув тўпланиш жараёнида Ўзбекистон ва Қозоғистон Қирғизистонга газ, кўмир, мазут етказиб беради. Вегетация даврида ГЭС турбиналари орқали сув юборилган пайтда ишлаб чиқариладиган электр энергия Ўзбекистон ва Қозоғистонга етказиб берилади.

Қирғизистон, Ўзбекистон ва Қозоғистон ҳукуматлари ўртасида 2000 йилда Норин-Сирдарё тизими сув омборларидан фойдаланиш ҳақидаги битим 2000 йилнинг 3 июлида имзоланди. Яъни, бу иш сув ўзи тақчил бир йилда айни қоқ чиллада амалга оширилди. Ўзингиз ўйланг, дарё оқими меъёрдаги сувнинг 70-75 фоизини ташкил этади, унга қуйиладиган ирмоқлар суви 40 фоизга камайди. Бундай вазият сўнгги 50-60 йил давомида кузатилмаган. Ўзбекистон Давлатлараро битимни ўз вақтида тузиш зарурлиги, бу ишни янги ҳосил учун сув тўпланадиган октябрь-ноябрь ойларида амалга ошириш мақсадга мувофиқ экани ҳақида ташаббус билан чиқди. Бироқ Қозоғистон Қирғизистон олдидаги мажбуриятларини бажармагани туфайли битим ўз вақтида имзоланмади. Қирғизистон фақат 12 июль куни, яъни, Қозоғистон 362 минг тонна кўмир етказиб бериш бўйича қарзини тўлаш мажбуриятини ўз зиммасига олганидан сўнг, Тўхтағул сув омборидан қўшимча равишда сув берди.

2000 йилда Норин-Сирдарё тизими сув омборларидан фойдаланиш тўғрисидаги ҳукуматлараро битимнинг 2-моддасига мувофиқ "Дўстлик" каналига сув июль ойида — секундига 70 кубометр, август ойида — секундига 65 кубометр ҳажмда етказиб берилиши керак. Бугунги кунга келиб (3 август), "Сирдарё" бирлашмаси маълумотига кўра, Қайроққум сув омборидан секундига 540 кубометр сув чиқарилмоқда. 100 кубометр сувни Тожикистон, 350 кубометр сувни Ўзбекистон ва 70 кубометр сувни Қозоғистон истеъмол қилмоқда. "Экспресс – К" газетаси жойнинг ўзига бориб олган ишончли маълумотга кўра, Қозоғистон "Дўстлик" канали орқали секундига 72 кубометр сув олмоқда.

Қизиғи шуки, Қозоғистон кўмир етказиб бериш ва Тўхтағул ГЭСи томонидан қўшимча сув ажратиш пайтида олинадиган электр энергия бўйича Қирғизистон олдидаги ўз мажбуриятларини бажармаётганига қарамай шунча сув олиб турибди. Яна бир гап. Ўзбекистон ва Қозоғистон Тўхтағул сув омборидан зарурий ҳажмда сув ажратилиши учун ишлаб чиқариладиган энергиядан тенг миқдорда фойдаланиши керак. Бугунги кунда Ўзбекистон соатига 24 миллион киловатт энергия, Қозоғистон эса соатига 8-9 миллион киловатт энергия олмоқда.

Хўш, жаноб Даукеев, Ўзбекистон қандай мажбуриятларини бажармаяпти, географик ўрнига кўра мавжуд бўлган қандай афзалликларни ўз фойдасига ишлатмоқда? "Сирдарё" бирлашмасининг Ўзбекистонда жойлашганига келсак, у кўп жиҳатдан асосланган: географик жиҳатдан (дарё республика ҳудудини икки маротаба кесиб ўтади); тарихий жиҳатдан — биз минг йиллик суғорма деҳқончилик тарихига эгамиз; иқтисодий жиҳатдан — энг йирик гидротехник иншоотларнинг 90 фоизи Ўзбекистонда жойлашган; энергетик жиҳатдан — бу ерда фақат сув оқими эмас, электр энергия ишлаб чиқарилиши ҳам тартибга солинади. Бирлашган энергетик тизим маркази эса Тошкентда жойлашган; ва ниҳоят, сувнинг 50 фоизини Ўзбекистон истеъмол қилади.

Юқоридагилардан келиб чиқадиган хулоса шуки, авваламбор, ҳалол ишлаш керак, ўз айбини бировга тўнкамай, ҳукуматлараро битимларни қатъий ва оғишмай амалга ошириш зарур. Бундай жиддий масалаларда ҳаёт синовларидан ўтган қоидаларни бузиш, қайтадан кўриб чиқишга уриниш, сиёсатбозлик қилиш кутилмаган оқибатларга олиб келиши мумкин.

Ҳақиқатан, йил оғир келди. Бироқ халқларимиз ўртасидаги дўстлик абадий. Бу эса минтақа халқлари фаровонлигининг кафолатидир.

ҚУТЛОВ

СОҒИНЧ...

Эркин АЪЗАМ 50 ёшда!

Ҳазрат Навоий "Хазойинул маоний" чор девонларини тартиблаб, умр фаслларига қиёсан бори ашъорларини тақсим этар эканлар, "хазон сипоҳи" хуруж қилгувчи паллани қирқ бешдан олтмиш ва ундан зиёдасига қадар белгилаб, бунинг нисбатини "фавойид", яъни фойдалар деб атаганларида қанчалар теран бир ҳикмат бор эканини, назаримда, энди-энди англаётгандекман. Англаган нарсангни ҳис қилишинг ёки ҳис қилган нарсангни англашинг учун маълум бир тажриба, умр ўтмоғи керак экан бандасига. Балки айнан шу англаганимни юрагимда ҳис этганим боисдир, бот-бот қалбимга соғинч деган туйғу қуйилиб келаверади. Йўқ, бу соғинчнинг кечаги кунлардаги онгу шууримизга зил-замбил бўлиб, рутубат солган ижтимоий-маънавий тобелик исканжасидаги кечмишларга ҳеч бир алоқаси йўқ. Бу соғинч шу кўҳна юмалоқ заминда яшаётган ҳар кимсанинг болалик, ўспиринлик ва ёшлик завқу шавқлари билан тўлган энг ёруғ туйғулари соғинчи...

Менинг хаёлпараст юнон донишмандига ўхшаб, дунёнинг таянч нуқтасини кўрсатинг, мен уни чаппа қилвораман дея ҳаволаниб юрган чорак асрча аввалги ҳаётимга, ундаги ҳозир ҳатто санашга журъатим етавермайдиган адабий қаҳрамонлар қаторига кутилмаганда Асқар Шодибеков исмли йигитча ҳам келиб қўшилди. Қувноқ, саркаш, шартаки бу йигитча талабалик йилларимизнинг энг замонавий қаҳрамони бўлиб, бадиий асардан тўғри, ҳеч бир истиҳоласиз ҳаётимизга кириб келди. Ваҳоланки, ўша кезлар адабий асар учун ҳаётдан қаҳрамон излаш, аниқроғи, кўчириш тамойили ижоднинг асоси бўлиши керак деган ақида етакчи бўлиб турган эди. Бу "замонавий қаҳрамон" Эркин Аъзамнинг "Отойининг туғилган йили" қиссаси орқали талабалар дунёсига кирган Асқар Шодибеков эди. Билмадим, адабиётда нуқул "идеал ижобий образ бўлиши керак" дея миямизга қуйилаверган назарий пўпанакларни парчалаб пайдо бўлган бу "тўполончи" бола шунчаки бир қувноқ қисса билан умрини тугатгани йўқдек туюлади менга. Мен уни кейинроқ "Жайдарининг анойи олмаси" ҳикоясида, яна бироз ўтиб, "Пиёда" ҳикоясида кўргандай бўлдим. Эркин Аъзам қиссада бир хайрихоҳ персонажи тилидан Асқарлар ҳаётда осон яшаб кетолмаслигини уқтирар экан, бу билан ўзининг ҳам инсон, ҳам ижодкор сифатида ўз қаҳрамонига бепарво қола билмаслигини таъкидлагандек эди. Ана шу ҳамдард-ҳамнишинлик ҳосиласи бўлиб зикр этганимиз ҳикоялар майдонга келди. Уларда гоҳ "Чантриморэ-э!" дея ҳайқириб юрган Рамазон, гоҳ бувисининг маънавий бисотини авайлаб, ота-онасию шаҳарлик олифта бўлиб кетган укасига бегона Бердивой қиёфаларида Асқарнинг руҳий тадрижини кузатиш мумкин.

Дунёни меҳру оқибатли, инсонни маънан тўкис кўрармиканман дея ўзига хос бир усулларда курашиб юрган йигитча, назаримда, охир-пировард муродига етолмай, бу дунёлигидан воз кечиб, ўз жонига қасд қилган ўрта ёшли Нуриддин Элчиевга айлангандек туюлади. Ҳаёт мантиғига кўра, "Отойининг туғилган йили" қиссасидаги Асқардан то "Жавоб" қиссасидаги Элчиевгача бўлган бутун тасвир этилган ва мантиқан тасаввур этиладиган жараённи кўз олдингизга келтирсангиз, назаримда, бир инсоннинг шахс сифатида шакллана бошлаб, дунёнинг, инсон зотининг турфа найрангларини кўраверибб, охир безган ва руҳий тушкунликка, таназзулга учраган ягона, яхлит тақдирини кўрган, кузатгандек бўласиз. Мен дастлаб "Жавоб" қиссасини ўқиб, ундан қаттиқ мутаассир бўлиб юрган кезларимда беихтиёр шундай мулоҳазаларга борган эдим. Табиати зоҳиран бир-бирига мутлақ зид бўлган Асқар... ва Элчиевда ниҳоятда яқин ўхшашлик ва ҳатто ёш-йиллар ўлчови билан ажратилган яхлит бир инсон — адабий қаҳрамонни кўрган эдим. Шу мулоҳазалар орадан ўн беш йиллар чамаси вақт ўтиб, яна хаёлда тикланяптики, демак, янглишмаганман, шекилли. Балки бошлаб маъюс эслаганим — қўмсаганим соғинч шудир. Ўша қайноқ паллалар қонимни гоҳ қизитиб, гоҳ совитиб фикру мушоҳадага ундаган, ҳаловатни унутиб руҳимда талотўп ҳукм сурган дамлар соғинчимикан мен ўйлаган ҳодиса. Билмадим, билмадим... бугун ҳаммамиз бир-биримизга ўхшаб қолаётгандекмиз. Дунё ғарази барчамизни бирдек қилиб қўяётгандек гўё. Балки шу учун ёшлик соғинч бўлаётгандир, ёшлик армон бўлаётгандир...

Шу мақолача баҳона Эркин Аъзам ҳақида аввал ёзган барча битикларимни излаб, баъзиларини топдим — илк мақолам 1983 йил "Ёшлик" журналининг 3-сонида босилган экан. Қизиқ, ҳаволанибми, ё баландпарвоз гаплар ўша кезларда адабий таомилдамиди ёки... балки самимиятмикан, мақолани "Бош мезон — маънавият" деб номлаган эканман... Сўнггисига эса "Соғинч" деб сарлавҳа қўйдим...

Қизиқ, яна бир лирик чекиниш, шу мақолачада айтган гапларни 80-йиллар адоғида катта мақола, балки рисола қилиб ёзаман деб роса ақлли назарий кўчирмалар тўплаган эканман. Шулардан биринчисини варақладиму, шундаги фикрга амал қилолмай бошқа йўл тутолмадим. Шоир К.Батюшков ёзган экан: "... Живи, как пишешь, и пиши как живешь. Иначе все отголоски лиры твоей будут фальшивы..."

"Қандай ёзсанг, шундай яша ва қандай яшаётган бўлсанг, шундай ёз. Бўлмаса қалб тўлқинларингнинг бари садоси сохта бўлади".

Шуҳрат РИЗАЕВ

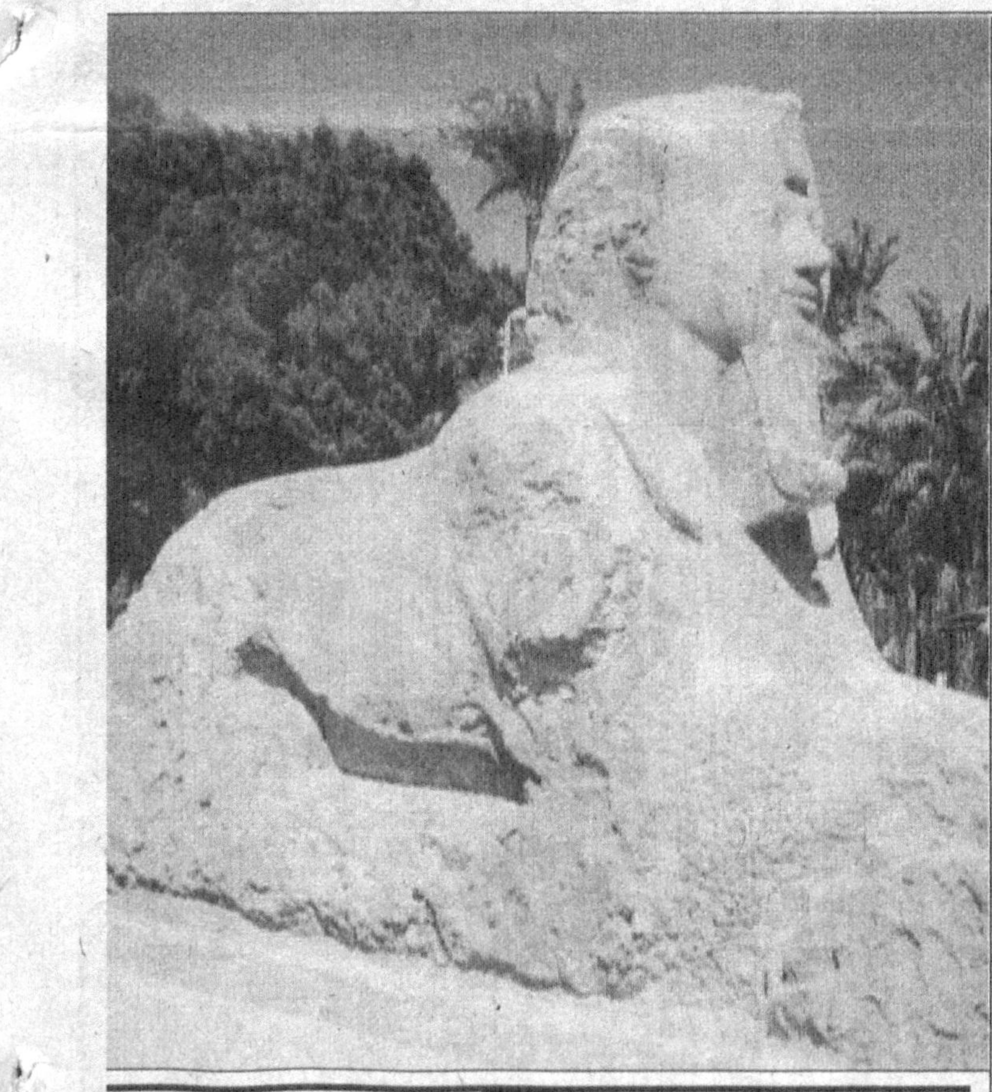

ОЛ-А!

МИЛЛИАРДЕР СОҲИБЖАМОЛЛАР

Сайёрамиздаги энг бой 200 та аёл орасида қиролича Елизавета хоним 3,11 миллиард евроси билан 19-ўринда турар экан. Голландия қироличаси, 3,48 миллиард евро эгаси Беатрикс хоним эса британиялик "ҳамкасб"идан икки рақам олдинги ўринни ишғол этган.

Хўш, унда Ер юзидаги энг бой аёл ким бўлдийкин? "Евробизнесс" журналининг ёзишича — АҚШдаги "Вол-Март" йирик чакана савдо тармоғининг соҳибаси Хелен Волтон хоним! Саксон бир ёшдаги бу бойвуччанинг ақчаси 46 миллиард евродан ошади. Бу борада Хелен хоним биринчиликни қўлдан бермай келаётган франциялик Лилиан Бетанкортни ҳам қувиб ўтди. 14,3 миллиард евроси бўлган Лилианпошша эндиликда бор-йўғи Европанинг энг бой аёли бўлиб турибди. Унга отаси 1907 йилда асос солган, эндиликда доңғи дунёга кетган "Л'Ореал" косметика салтанати мерос бўлиб қолган. Англияда яшайдиган саккиз яшар Индиа Жеймс исмли қизалоқ эса дунёнинг энг ёш бойвуччаси деб эътироф этилган. Рўйхатда 175-ўринда турадиган Индиага бобоси, лондонлик таниқли ношир Пол Реймонднинг 600 миллион евроси мерос бўлиб тегди.

Аёллар билан бизнес соҳасида рақобатлашиш эркакларга осон тушмайдиганга ўхшайди. Маълумотларга қараганда, йирик бизнес соҳиби бўлганлар орасида аёллар ҳам кўпчиликни ташкил этаркан. Масалан, АҚШда йирик бизнеснинг 38 фоизи аёлларга қараса, Германияда бу рақам 60-65 фоизни ташкил этади.

УЛОВИДАН ТУШОВИ...

Яқинда Белоруссияда ҳукумат қарори билан шаҳар жамоат транспортининг йўлкираси нақ икки баравар оширилди. Эндиликда, республика пойтахтидаги автобус, трамвай, троллейбусларда юрганлик учун 40 белорус рубли (0,04 АҚШ долларига тенг) тўланиши керак. Бироқ пенсионерлар, талабалар ва ўқувчилар учун эски имтиёзлар ҳам сақланиб қолди — улар 20 рублдан тўлайдилар.

Республикадаги ўртача ойлик маош 40-50 минг белорус рублига (42-55 АҚШ доллари) тенг эканлиги ҳисобга олинадиган бўлса, янги тарифлар аҳоли ҳамёнига сезиларли талофат етказиши аниқ.

Хориж матбуоти асосида Мунира ИСОМИДДИНОВА тайёрлади

СУВ ХУСУСИДАГИ ҲИКМАТЛАР КИТОБИ

GEF
Сув - тириклик манбаидир!

БИСМИЛЛОҲИР РАҲМОНИР РАҲИЙМ

Дарё (сой, арик)лар сувини тўсиб қўйиш ҳақида

Урва разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламнинг олдиларида бир ансорий киши Абдуллоҳ ибн Зубайр бирлан тошлоқдан оқиб келадиган жилға сувини талашиб, жанжаллашиб қолишди, чунки иккалалари ўшал жилғадан ўз хурмозорларини суғоришар эрди. Ансорий: "Сувни тўсма, оқиб турсин!" — деди. Зубайр кўнмади. Шунда Жаноб Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: "Эй Зубайр, хурмоларингни суғоргил-да, кейин қўшнингнинг хурмоларига очиб юбор!" — дедилар. Ансорий ғазабланиб: "Бу аммангизнинг ўғлида!" — деди. Жаноб Расулуллоҳнинг ранглари ўзгариб кетди-да: "Эй Зубайр, сувни очгил-да, хурмоларингни то илдиз-илдизига етгунча (икки ҳисса) суғоравер, кейин сувни тўсиб қўй!" — дедилар.

Зубайр: "Оллоҳ таоло ҳақи, мен қуйидаги оятни ана шу воқеа хусусида нозил бўлган, деб ҳисоблайман", — дейдилар: "Йўқ, Парвардигорингизга қасамки, то улар ўз ўрталарида чиққан жанжалларда сизни ҳакам қилмагунларича... зинҳор мўмин бўла олмаслар" ("Нисо" сураси, 65-оят).

Ўзганинг чанқоғини қондиришнинг фазилати хусусида

Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: "Бир одам йўлда кетаётиб чанқаб қолди-да, бир қудуқни учратиб, унинг ичига тушиб сув ичди. Сўнг, қудуқдан чиқиб, бир итнинг ташналиқдан ҳарсиллаб тупроқ намини ялаётганини кўрди. Шунда у ўзига-ўзи: "Бу ит ҳам мен каби чанқаб қолибди", — деб қудуққа қайта тушди ва маҳсисини сувга тўлдирди-да, қудуқдан чиқиб итга ичирди. Оллоҳ таоло бул амали солиҳи учун унинг гуноҳларини кечирди", — дедилар. Шунда саҳобалар: "Ё Расулуллоҳ, ҳайвонларга сув ичирсак ҳам, бизга савоб тегурми?" — дейишди. Жаноб Расулуллоҳ: "(Биз суғорадирган) ҳар бир жонзотда биз учун савоб (ажр) мавжуддур", — дедилар".

Асмо бинти Абу Бакр разияллоҳу анҳо ривоят қиладилар: "Жаноб Расулуллоҳ қуёш тутилганда ўқиладирган намозни ўқиб бўлдилар-да: "Менга жаҳаннам шундай яқин келтирилдики, ҳатто мен (унда азобланаётган бир қанча умматларимни кўриб): "Ё Оллоҳ, сен: "Модомики, сиз уларнинг ичида экансиз, улардан бирортасини ҳам азобламасман" — демабмидинг?!" — деб юбордим. Кейин, мушук юзларини тимдалаётган бир аёлга кўзим тушиб: "Бу ким?" — деб сўрадим. Менга: "Бу аёл тириклигида бир мушукни қамаб қўйиб, сув ва овқат бермай, ўлдириб қўйган эрди", — дейишди", — дедилар".

Абдуллоҳ ибн Умар разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бундай дедилар: "Бир аёл бир мушукни қамаб қўйиб, очликдан ўлдириб қўйгани учун жаҳаннамда азобланди. Оллоҳ таоло ҳақи, у уни қамаб қўйиб, на овқат ва на сув берди, ташқарига чиқиб, бирор жонзотни тутиб ейишига ҳам имкон бермади".

Ҳовуз ёхуд меш эгасининг ундаги сувга ўзгалардан ҳақлироқ эканлиги ҳақида

Саҳл ибн Саъд разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва салламга бир идишда сув келтиришиб эрди, ундан бир оз ичдилар. Шунда ўнг томонларида қавмнинг энг ёш йигити, чап томонларида эрса катта ёшдаги эътиборли кишилар ўлтиришган эрди. Жаноб Расулуллоҳ йигитга: "Қолган сувни катталарга узатсам майлими?" — дедилар. Йигит: "Ё Расулуллоҳ, сиздан тегадирган насибамдан воз кечмасман!" — деди. Сўнг, Жаноб Расулуллоҳ идишни унга узатдилар".

Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Жаноб Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: "Жоним қўлида бўлган зот номи бирлан қасам ичиб айтаманки, бегона туялар қавм ҳовузидан қувилгани каби, мен ҳам ҳавзимдан (Ҳавзи Кавсаримдан мунофиқ, бидъатчи ва муртад) кишиларни қувиб юборурман!" — дедилар".

Ибн Аббос разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Набий саллаллоҳу алайҳи ва саллам: "Исмоил алайҳиссаломнинг оналарини Оллоҳ таоло раҳмат қилсин! Агар ул муҳтарама Замзамга қўл теккизмаганларида (ёхуд сувидан олмаганларида), у (Ер юзида) оқиб тургувчи булоқ бўлур эрди", — дедилар".

Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Набий саллаллоҳу алайҳи ва саллам бундай дедилар: "Оллоҳ таоло Қиёмат куни уч тоифа одамга раҳмат назари бирла қарамас, уларга гапирмас: биринчиси — ортиқча суви бўла туриб, йўловчига сув бермаган одам. Иккинчиси — имомга (амир, халифага) фақат мол-дунё илинжида байъат қилган одам бўлиб, агар имом унга мол-дунёдан бериб турса, рози, бермаса, норози бўлур. Учинчиси — бозорга молини асрдан кейин олиб келиб: "Яккаю ягона тангрим ҳақи, бул молимни бир харидор фалон сўмга олмоқчи эрди" — деб (ёлғон) қасам ичгувчи одам бўлиб, бўлак бир харидор унинг қасамига ишонур-да, ул айтган нархга ўшал молни сотиб олур. Оллоҳ таоло (сув бермаган одамга қиёмат куни): "Қўлинг бирлан яратмаган (нарсанинг) эҳтиёжингдан ортиқчасини қизғангани учун бугун мен ҳам сендан фазлу карамимни дариғ тутурман!" — дер".

Қўриқ фақат Оллоҳ таоло бирлан унинг Расулиники (бўлиб, бирор кимсанинг унга эгалик қилмоққа ҳаққи йўқдур)

Саъб ибн Жассома разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам: "Қўриқ фақат Оллоҳ таоло бирлан унинг Расулиники (бўлиб, бирор кимсанинг унга эга чиқиб олмоққа ҳаққи йўқдур)", — дедилар. (Яъни, имом ёки халифа водийлардаги ва тоғлар оралиғидаги эгасиз ерларни ҳамда бўз ерларни ўз тасарруфига олади, бундай ерларда жиҳод учун мўлжалланган отлар, туялар ва закотга олинган мол-ҳоллар боқилади)".

Дарё (сой, ариқ ва бошқа чучук сув манбалари)дан инсонларнинг (сув) ичмоғи ва ҳайвонларнинг суғорилмоғи хусусида

Абу Ҳурайра разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам бундай деб марҳамат қилдилар: "От бир киши учун савоб (ажр), иккинчи киши учун (камбағалликдан) асрагувчи (восита) ва учинчи киши учун гуноҳдур. Оти туфайли савоб олгувчи киши — отини Оллоҳ таоло йўлида жиҳод қилмоқ ниятида бирор яйлов ёки боққа боғлаб қўйган киши бўлиб, арқонини узунроқ қилиб боғлаб, ўтлардан бемалол емоғига имкон бергани учун савоб олур, ҳаттоки оти ечилиб кетиб, шаталоқ отиб яйраса ҳам, унинг қолдирган излари ва тезаклари унга савоб келтирур. Башарти, от бирор сув бўйига бориб, ундан ичса-ю, эгаси монелик қилмаса ҳам, савоб бўлур. Оти туфайли (камбағалликдан) нажот топгувчи киши шулким, ул ўз отини тирикчилик учун эгарлаб, топаётган ризқи рўзидан Оллоҳ таоло йўлида садақа қилмоқни унутмас ва шул боис унинг оти (камбағалликдан) асрагувчи (воситадур). Оти туфайли гуноҳ орттиргувчи киши эрса, мақтаниш, риё учун от боқаётган киши бўлиб, унинг бул иши Ислом аҳлига зид бўлгани боисидан унга гуноҳовардур". Сўнг, Жаноб Расулуллоҳдан эшаклар хусусида сўрашди, шунда ул зот: "Оллоҳ таоло менга бул хусусда "Кимки қилибдур зарра вазнича (жониворга) яхшилик, (савобини) кўрур ва кимки қилибдур зарра вазнича (жониворга) ёмонлик, (жазосини) кўрур" деган оятдан бўлак ҳеч нарса нозил қилмагандур", — дедилар".

Зайд ибн Холид разияллоҳу анҳу ривоят қиладилар: "Бир одам Жаноб Расулуллоҳнинг ҳузурларига келиб, топилма хусусида сўради. Жаноб Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам унга: "Унинг халтаси бирлан боғичини яхшилаб таниб ол, сўнг бир йил давомида ўша топилма ҳақида одамларга овоза қил, агар эгаси келиб қолса, уни унга қайтариб бер, агар келмаса, уни нима қилсанг, қилавер!" — дедилар. Бояги одам: "Агар қўй йўқолиб қолса-чи?" — деди. Жаноб Расулуллоҳ: "У сеники ёки биродарингники ёки бўриники", — дедилар. Кейин, у йўқолган туя ҳақида сўраган эрди, Жаноб Расулуллоҳ: "У бирлан ишинг бўлмасин, унинг суви ҳам, туёғи ҳам ўзи бирлан, хоҳласа, сув ичур, хоҳласа, янтоқ ер, токи эгаси уни топиб олгунча ўзини-ўзи эплагай", — дедилар".

Муҳаммад ибн ИСМОИЛ АЛ-БУХОРИЙНИНГ "АЛ-ЖОМИЪ АС-САҲИҲ" асаридан олинди

Ўзингни англаб ет!
ҲУРРИЯТ мустақил газета
9-15 август 32-(185)-сон

Муассис: Ўзбекистон Оммавий ахборот воситаларини демократиялаштириш ва қўллаб-қувватлаш жамғармаси

Бош муҳаррир Хуршид ДЎСТМУҲАММАД

Таҳрир ҳайъати: Азамат ЗИЁ, Озод ШАРАФИДДИНОВ, Наим КАРИМОВ, Абдуқаххор ИБРОҲИМОВ, Раҳмон ҚЎЧҚОР, Норали ОЧИЛОВ (бош муҳаррир ўринбосари), Амирқул КАРИМОВ, Абдуқаюм ЙЎЛДОШЕВ.

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 165-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими А-2.

Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй. Телефонлар: 133-69-45, 136-53-63

Индекс:
Якка обуначилар учун — 233 Ташкилотлар учун — 234

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Зокиржон АЛИБЕКОВ
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 18.00
Буюртма — Г - 645

Муаллиф фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин. Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Hurriyat kompyuter markazida terildi va sahifalandi. Sahifalovchi: Sh.SAYDALIYEV

Оллоёр БЕГАЛИЕВ

ДАЛА ҲОВЛИ

(Ҳажвия)

Ёзувчилар уюшмасидан дала ҳовли учун ер олганимга ўн йилдан ошганига қарамай, бирор ғишт қўйиш у ёқда турсин, атрофини ўрашга ҳам ҳафсалам бўлмабди. Бўлмаса, уни олгунча қанча аризабозликлар қилганман-а?!

Вақт оқар сув деганлари шуда! Бундан ўн-ўн беш йил муқаддам кимсасиз жойларда ёзувчи биродарларимнинг катта-кичик дала ҳовлилари қад тиклади. Уларни кўриб, эсиз умр, дедим, энди мен ҳам ғайрат кўрсатмасам бўлмас. Аммо қайси маблағимга тиклайман бу дала ҳовлини?

Шуларни ўйлаб, оғир хаёллар билан Чорвоқдан Тошкентга қайтадиган электричкага чиққанимда эски улфатлардан бирини кўриб қолдим. Ҳол-аҳвол сўрашдик.

— Ишларим чаккимас! Ҳозир телефильмда бошлиқман! - деди у. — Ўзингнинг ишларинг қалай?

Мен дала ҳовлини тиклашга доир муаммоларимни гапириб бердим.

— Мен сенга ёрдам бераман, - деди телефильмчи. - Битта сценарий ёз.

— Э-э, сценарийнинг чойчақаси битта тушликка етсаям катта гап, — дедим қўл силтаб.

— Сен аввал айтганимни қил. У кўзларини қисиб, хаёл дарёсига шўнғиди. — Воқеа дала ҳовлисини қуриш саҳнаси билан бошланади. Янги ўзбек бойининг дала ҳовлиси! Бир, йўқ, яхшиси икки қаватли, олдида фонтани билан. Меъмор йигит бойнинг хотини билан илакишиб қолади... Ҳа, худди мана шундай бўлади!

Электричка Тошкентга етиб келгунча биз сериалнинг тўрт қисмига доир хомаки режани тузиб бўлган эдик.

Ҳа, сабрнинг таги сариқ олтин, деб шунга айтсалар керак. Мен бир ҳафта кечани кеча, кундузни кундуз демай юз бетдан ошиқ сериал сценарийсини ёзиб тугатдим.

— Роса вақтида келдинг, — деб қарши олди улфатим. — Биз айни ролларни тақсимлашга киришгандик. Ди Каприо бош ролда ўйнашга қирқ миллион доллар талаб қилганлиги ва энг муҳими, ўзбек тилида акцент билан сўзлашини ҳисобга олиб унинг номзодини ўчирдик. Ёдгор Саъдиев, Карим Мирҳодиевлар Голливудда фильмга тушиш билан банд экан. Тўхта, тўхта! Сал бундоқ ўтир, энди ўрнингдан тур-чи? Бу ёққа юр, энди бу ёққа юр! Ўтир! Тур! Энгаш!

Бошқа вақт бўлганда бу хаёлпарастнинг айтганини қилмасдиму, олдинда дала ҳовлини қуришдек муаммо турганлиги учун ҳозир у жардан сакра деса сакрашга тайёр эдим. Телефильмчи бозорда қул сотиб олаётган қулдордек менинг оёқ-қўлларимни пайпаслаб, оғзимдаги тишларимгача кўздан кечириб чиқди.

— Бўрини йўқласанг, қулоғи кўринади деганлари шу-да! — Мен улфатимнинг нимага қувонаётганлигига ақлим етмасди. — Бош ролда ўзинг ўйнайсан! Тежалган пулга эса катта бассейн қуриб берамиз.

Бу фикр менга ҳам жуда ёқди.

— Балки, хотинимга ҳам бирор ролни берармиз? — сўрадим ботинмайгина.

— Севгилинг ролигами?

— Йўғ-эй, анави ошпаз хотинникини.

Олиб келгин-чи, бир кўрайлик.

Бояги "қулбозор" саҳнаси эсимга тушиб: "Нима, менинг дидимга ишонмайсанми?" — дедим.

Хуллас, фильмдаги эллик фоиз ролларга ўз яқинларимни тиқиштирдим ва эвазига товуқхона текинга тушадиган бўлди.

Шундай қилиб, қурилиш, йўғ-эй, съёмкалар бошланиб кетди. Мардикор бозоридан ёлланган йигитлар массовкада ишни қизитиб юборишди. Хотиним бир қўлида капгир, бир қўлида текст билан ўчоқ бошида куймаланарди. Янги ўзбек бойи ролидаги қайноғам зарур пайтларда пўрим кийиниб, "Мерседес"да қурилиш майдонида пайдо бўлиб қоларди.

Янги ўзбек бойининг хотини — ёшгина актриса ўзбек киноси учунгина эмас, мен учун ҳам янгилик бўлди. У съёмка майдонида иккинчи қаватни ёпган пайтимизда Канар оролларида ўтказган таътилидан сўнг пайдо бўлди. Қисқа муддатда шундай данғиллама дала ҳовлини бунёд этган эри – менинг қайноғамни ўпаётиб кўзи менга – меъмор йигитга "тушиб қолди". Орамизда нимадир "чақнагандек" бўлди.

— Бегим, — деди у қайноғамга. — Сиз катта ишлар билан бандсиз. Бу ёғини менга қўйиб беринг. Энди ҳар куни шу ерда бўламан ва Америкадан қайтишингизга ажойиб совға тайёрлаб қўяман!

Сценарий бўйича қайноғам съёмка майдонида биз – меъмор ва хотинини нақ бир ойларга ташлаб кетди. Хотинимни ҳам бир ёқларга жўнатвориш керак эди-ю, бошида бу каллага келмаган экан. Лаънати, севги саҳналарини суратга олиш пайтларида режиссёрнинг ёнида турволиб, текст бўйича гапиряпманми-йўқми текшириб турарди.

Хуллас, сериалнинг охирги қисми янги битган дала ҳовлидаги зиёфат билан якунланиши шарт эди. Сценарий бўйича ошпаз хотин бекасининг кўрсатмаси билан қайноғамнинг таомига заҳар солиши, бева бойвучча ва меъмор йигит висолга етишлари, бир сўз билан айтганда, отнинг ўлими – итнинг байрами бўлиши керак эди.

— Шу-у, нимадир етишмаяптида, — деди съёмка майдонига келган дўстим режиссёр ва менга қарата. — Охирини зўр тугатиш керак-да! Портлашми, ёнғинми, шу нимадир юз бериши керакдай-ми-ей...

— Нималар деяпсиз?! — дедим жон-поним чиқиб. — Ўзи шундай уйни бино қилишга давлатнинг озмунча пули кетдими? Йўқ, бунга йўл қўйиб бўлмайди!

— Энди, дўстим, ҳаромдан келган пул ҳаромга кетганлигини кўрсатишим керак-да. Вот, масала қаерда! — деди бошлиқ дала ҳовлига қараб неча кило портловчи модда кетишини чамалаётгандек.

— Яхшиси, мен севгилимдан воз кеча қолай, — дедим. Ҳар ҳолда бировнинг хотинига кўз олайтириш, тем более, жонига қасд қилиш инсофдан эмас. Оила ҳам, бино ҳам бутунлигича қола қолсин.

Йўқ, бу киночиларга гап уқтириб бўлмас экан. Аммо-лекин, уйга зиён-заҳмат етказмай ҳам портлатса бўларкан. Буни қандай қилишганлигини билмадиму, сериал сўнгида қўшқаватли уй тутдай тўкилиб, мен ҳам, "маъшуқам" ҳам вайроналар тагида қолиб кетдик.

Дала ҳовли текинга қолди.

БИСОТИМДА ҚЎШИҚЛАР ОЗ

Мен ҳар куни кечқурун кимгадир, нимагадир хат ёзаман (Бўлмаса озодликка ҳам, тирикликка ҳам сиғмай қоламан). Қишлоқдаги синглимга, Жомбойдаги дўстимга, уйимиз ёнидан оқиб ўтадиган Қичқириқ анҳори соҳилига, қизим севиб томоша қиладиган улкан чархпалакка...

Бугун мен июль ойига хат ёзмоқчи бўлиб мактуб бошладим: "Салом, Июль! Ваъданг ҳақми?!" дея. Аммо уни ҳам бир четга суриб қўйиб, Сизга хат ёзишга киришдим.

"Ҳуррият!" Илтимос, сен Қўшиқ билан кураш олиб бор! Шундай қўшиқлар борки, кураш давомида уларни янчиб ташлагин. Мен ўша қўшиқлар билан ҳамнафаслигимдан ор қиляпман.

Менинг бисотимда қўшиқлар жуда кам. Бор-йўғи иккита. Куляпсанми, қашшоқлигимдан?

Алишер Навоий:

"Муғанний! Чу гулшанда базм ўлди рост.

Будур хостким тузсанг оҳанги "Рост!"

(Эй, созандаю, хонанда, гулшанда роса базм бўлди. Сен ҳам "Рост" оҳангида бир куй куйлагин. Шу оҳанг билан кўнглимизни хушнуд қилиб, дилимизга роҳат бағишлагин), — дейди.

Кўнглимиз хушнудлиги-ю дилимиз роҳатини топмаётганлигимиз ҳалокат эмасми?

Ботир Зокиров 70-йилларда "Суваракка ўхшаб ўртамиёна, саёз композиторлар ва уларнинг "қўшиқ"ларини айтадиган чала хонандалар кўпайиб кетяпти. Улар халқнинг дидини бузадилар. Миллий мусиқа санъатимизни ҳалокатга бошлайдилар", — деган эди куюниб.

Агар ойнаи жаҳон мурватини бурасам қўшиқ куйлаётган эстрада гуруҳларининг аҳволини кўриб: "Бу қандай ҳодиса!" дея ёқа ушлайман. Улар саҳнага бор-шудини олиб чиқишган, машинаси, "севимли" ёрлари, данғиллама уйлари, ҳовлиси, тўшаги...

Энг даҳшатлиси — куйнинг ҳам, шеърнинг ҳам муаллифи ўзлари. Бу — уят-ку. Ахир Ботир Зокировдек киши ҳам мусиқа ёзмаган. Аслида, ёзса бўларди, қудрати етарди. Баъзи номдор композиторлардан яхши ёзарди. У мусиқани, куйни муқаддас деб билгани учун ҳам бунга қўл урмади. У мусиқани, қўшиқни илоҳий деб билар ва бунга хиёнат қилганларни кечирмасди.

Яна у эстраданинг бугунги қиёфасини ҳам яққол кўра олган. Ўзининг сўнгги суҳбатларидан бирида шундай сўзлар бор:

"Томошабин, тингловчи талаби жиддий. Уларни алдаб бўлмайди, ёлғон айтсанг сезишади. Шундай бўлса-да, мен буннинг биринчи сабабчиси ёшларнинг ўзи деб биламан. Уларнинг кўпчилиги маданий меросни, узоқ тарихга эга бўлган мусиқа санъатимиз илдизини яхши билишмайди. Баъзи бир тоифа ёшларимиз нуқул бақириқ-чақириқдан иборат енгил-елпи куй-қўшиқларнинг гадоси. Шовқин ва бемаъни ҳаракатларни ўзида мужассамлаштирган бундай қўшиқ ёки куйдан лаззат олиб бўлмайди. Уларнинг умри ўткинчи. Ўткинчи бўлиши билан бирга ёшлар тарбиясига, уларнинг маънавий дунёси шаклланишига, миллий маданиятни чуқурроқ англашига салбий таъсир ўтказади.

Ибн Арабий шундай деган эди: "Ҳар бир инсон ўз яратганини севади".

Назаримда, ўша саёз қўшиқларни ҳам қўшиқ "ижодкорлари"нинг ўзидан бўлак мухлиси йўқдек, бўлмайдигандек.

Осиё АБДУВАҲҲОБ қизи

Ён дафтар

"МУХБИР БЎЛСАНГ, ДАДИЛ БЎЛ!"

Таҳририятга келиб, хонага киришим билан бўлим мудиримиз Тошмурод Маманиёзов саломимга алик ҳам олмай, қўлимга сафарномани тутқазди.

— Дарҳол Сирдарё туманига отланинг, тўғрироғи: учинг, елинг! — деди.

— Тинчликми, ака? — дедим тушунолмай.

— Тинчликка-тинчлик, Жавод Кўчиев бригадасида семинар бўлади, обкомнинг биринчи котиби Носир Маҳмудовнинг ўзи ўтказармиш. Бош муҳаррир қўшнилар билан кетибди, жўнанг! — деди эшикка ишора қилиб.

Янги чиққан газетадан биттасини олиб, йўлга тушдим. Катта йўлга чиқиб, шиддат билан келаётган биринчи машинага газета ушлаган қўлимни кўтардим. Қарасам, вилоят ижроия қўмитаси раисининг биринчи ўринбосари А.И.Руцкийнинг машинаси! Машинада ижроқўм раиси Е.Т.Тасанбоевга кўзим тушди. Ўтакам ёрилаёзди. Дарҳол тескари ўгирилиб олдим. Ўқдек учиб келаётган машина эллик қадамча ўтиб, ғийқиллаганча тўхтади ва устма-уст сигнал берди. Қарасам, шофёр эшикни очиб мени чақиряпти! Чопиб бордим. Олдинги эшик очиқ, ўтирганларга салом бердим.

— Қаёққа бораяпсиз? — деди ижроқўм раиси баланд овозда.

— "Малик" совхозига, семинарга...

— Ўтиринг, — деди у буйруқ оҳангида. Машинага чиқиб ўтирдиму, нафасимни ичимга ютиб кетавердим. Катталар чала қолган ҳангомаларини давом эттиришди. Руцкий билан илгари Боёвутга иш билан борганим учун ўзимни дадилликка олмайин, раиснинг салобати босарди. Машина катта анҳор кўпригидан ўтгач, суҳбат тугаб, Тасанбоев қўли билан елкамга туртиб:

— Слушай, кто ты такой? — деди дабдурустдан.

— Журналист, корреспондент областной газеты, — дедим.

— А-а, я так и знал по нахальству! — деди у яна елкамга туртиб.

— Мен, кечирасизлар, семинарга эллик дақиқа қолганда топшириқ олдим. Йўлга чиқибоқ қўл кўтаргандим, сизлар тўхтадиларинг. Яна бир бор кечирасизлар, — дедим. Улар яна ҳангомаларини давом эттиришди. Ярим йўл ортда қолгач, Тасанбоев яна менга юзланди:

— Ҳу, сен қанақа журналистсан, биз шунча ҳангома айтсак ҳам қўшилмайсан? Журналист деган гапга чечан, ҳозиржавоб бўлади. Сен эса сира ғиқ этмайсан? — деди мулойимлашиб. Мен эса яна беадаблигим учун узр сўрадим.

— Бу беадаблик эмас, дадиллик, — деди у елкамга туртиб. — Мен боя ҳазиллашган эдим, асл журналист, мухбир шундай дадил бўлиши керак! Кези келганда, сурбетлик ҳам қилиши керак, бўлмаса топшириқни бажариш у ёқда турсин, манзилингга етиб ҳам боролмайсан. Мана, сен кўзингни чирт юмиб бизни тўхтатмаганингда, балки топшириқни бажара олмай, Исмоил Сулаймоновдан жазо олардинг, — деди.

Хаёлим бош муҳаррирга қочди. Чунки Исмоил ака ўз ходимларининг катта раҳбарлар билан гаплашиши ва саломлашишларини унча хуш кўрмасди. Мен эса вилоятнинг тўртта етакчи раҳбаридан иккитаси билан битта машинада кетяпман. Ишқилиб, машина манзилга етганда четроқда тўхтаса-ю, мен тушиб қолсам дердим ўзимча. Йўқ, ҳайдовчи тўғри райкомнинг биринчи котиблари ва иккита бош муҳаррир турган жойга бориб тўхтади. Ҳамма машинадан тушганларга пешвоз чиқиб кўриша бошлади. Тасанбоев ва Руцкийдан кейин мен билан ҳам қуюқ сўрашишарди. Исмоил ака менга қўл берар экан, аввал бошимдан оёғимгача қараб, кейин четга имлади. Ҳозир бошланса керак, дедим ичимда.

— Оғайни, сен қандай қилиб булар билан бирга келдинг? — деди аста. Мен бўлган воқеа-ю гапларни гапириб бердим ва танбеҳнинг каттасини кутдим. Йўқ, Исмоил ака қўлимни сиқиб:

— Қойил, оғайни, сен Сирдарё вилояти губернаторининг машинасини тўхтатибсан! — деди баралла кулиб.

...Семинардан ёзган репортажим эрталаб газетанинг биринчи саҳифасида босилиб чиқди. Бош муҳаррир ижодий жамоани тўплади. Ана энди ҳамманинг олдида боплайди, дея эшикка яқин жойга ўтирдим. У бизни бир-иккита долзарб мавзулар хусусида гаплашиб олиш учун тўплаганини айтиб бўлгач, менга юзланди:

— Қани, Жўравой оғайни, туринг-чи, — деди жиддий. "Ўлдинг, бола!" дедим ўзимча.

— Орамизда ёш, ҳозиржавоб йигитлар бор, бу мавзулар газетамиз саҳифаларида ўз ўрнини албатта топади. Мана, Жўравой, кеча семинарга эллик дақиқа қолганда йўлга чиқиб, вилоят губернатори ўтирган машинани тўхтатиб бўлса ҳам етиб борди. Яхшигина репортаж ёзиб, номерга туширди. Мен унинг ҳозиржавоблиги учун репортажига энг юқори қалам ҳақи тўлаш ҳамда ярим ойлик маоши миқдорида мукофот берилишини таклиф қиламан!

Жўра УМАРҚУЛОВ

Ташриф

КЎНГИЛ ОЙНАСИГА ДОҒ ТУШМАСИН

Тасодифий учрашув, тасодифий танишув ва театр ҳақида самимий суҳбат

Равшан ака хонамизга кириб келганида аввалига бу кишини артист бўлса керак, деб ўйладим. Тўғриси, у кишини эшитган эдиму, танимас эдим —Равшан ака Ёриев кўп йиллардан бери Самарқанд вилояти Каттақўрғон шаҳар А.Мажидий номидаги драма театрида бош режиссёр бўлиб ишлар экан. Равшан ака саломлашиб бўлгач, бугунги кунда театр санъати олдида турган муаммолар, артистларнинг ўз ишларига масъулиятсизликлари ҳақида куюниб-куюниб алланималарнидир гапира кетди. Гап кетини гап очади деганларидек, Равшан ака менга бир қаради-ю: "Нега камчиликларни ёзишдан қўрқасизлар-а, нуқул мақтаб ёзганларинг-ёзган. Нима, ёзаман деса муаммолар топилмайдими?" — деди ғалати оҳангда. Айниқса, менга "қўрқасизлар", деган гапи жуда қаттиқ таъсир қилди. Ва "Нега қўрқар эканмиз, рост гапни сиз айтинг, биз ёзайлик", — дедим шартакилигим тутиб. Равшан ака бирдан хохолаб кулиб юборди. "Сиз худди мен қидирган одам экансиз, мен гапирай, сиз ёзинг", — деди. Суҳбатимиз шу тариқа ҳазил-ҳузул билан бошланиб кетди.

— Равшан ака, биз кўпинча айбни томошабинга ағдариб, театрга ҳеч ким келмаяпти деб айюҳаннос соламиз. Айбни ўзимиздан қидириш керак, менимча. Сиз нима дейсиз?

— Баракалла. Худди мен ўйлаган саволни бердингиз. Юқорида рост гапни айтишга келишгандик. Касбдошларим, санъаткорлар мендан ранжишмасин-у, биз оддийликдан қочиб, ясамаликка ўтиб олдик. Қайсики театрга томошабин келмас экан, театр жамоаси айбдор. Халқ ясамалик, сунъийлик ва ёлғон-яшиқдан безор. Унинг кўнглига содда ва оддийлик билан йўл топа билиш керак.

— Ясамаликка ўтиб олганимизга сабаб нима деб ўйлайсиз?

— Сабаблардан энг асосийси, боболаримиз услубини, йўналишини йўқотиб қўйганимиз. Маннон Уйғур, Тошхўжа Хўжаевлар яратиб кетган мактаб изидан бормадик. Услуб бузилди. Иккинчи сабаб, у вақтдаги режиссёрлар актёрларнинг ҳоли-жонига қўймай ишлатишган. Актёрлар режиссёрлар билан 2-3 соатлаб, керак бўлса, театрда қолиб ишлашган. Талабчан бўлишган. Учинчи сабаб, кам ўқишимиз, билимсизлигимиз оқибатида шу аҳволга келиб қоляпмиз, деб ўйлайман.

— Сиз меҳнат қилаётган театрда иш жараёни қандай кечаяпти? Ўзингиз истаган натижаларга эришяпсизми?

— Кўнглимдагидай иш қилолмаётганимдан баъзан сиқилиб кетаман. Сабаби, атрофимга менинг фикрларимни тушунадиган, меҳнатдан қочмайдиган артистлар керак. Ундай артистлар умуман йўқ демаяпман. Аммо боболар услубига қайтиб иш кўриш ўз-ўзидан бўлмайди. Энг аянчлиси, кўпгина театр жамоаларида актёрларнинг ўзлари режиссёрлик қилишяпти. Бунақаси ҳали бўлмаган. Ҳар бир театрга яхши, истеъдодли, талабчан режиссёр керак. Шуни назарда тутиб театримиз қошида "Турон" театр студиясини очдик. Бу студияда режиссурадан сабоқ берилади. Мақсад, касбига садоқат билан ёндошадиган, саҳна деганда дунёни унутадиган, профессионал режиссёрларни етиштириш.

— Демак, режиссёрлар актёрлардан ҳам кўпроқ заҳмат чекишлари керак экан-да?

— Чинакам тажрибали, маҳоратли режиссёр ҳар қандай артистнинг истеъдодини тўла очиб бера олади. Шукур Бурҳонларнинг истеъдодини очиб беролган ҳам режиссёр бўлади. Артистларни мен чопқир отга қиёслайман. Чопқир отни маълум муддат қафасда сақлаш керакки, у ўша қафасни бузиб ташлайдиган ҳолга келсин. Актёрни ҳам аямай ишлатсангиз истеъдодининг қирралари очилиб кетиб, бир кун бунга ўзи амин бўлади. Актёрдан чиққан режиссёр ҳеч қачон актёрни уйғота олмайди. Шунчаки саҳнада масхарабозлик қилиши мумкин. Режиссёр театрнинг отаси. У руҳий қувватга ва кучли билимга эга бўлмоғи керак.

— Ҳар гапингизда "оддийлик" деган иборани илгари суряпсиз. Театрда оддийликни қандай тушуниш мумкин?

— Масалан, Шукур Бурҳон буюк санъаткор бўлган. Аммо саҳнада ҳам, ҳаётда ҳам жуда оддий бўлган. Саҳнада ясамалик, атайлаб овозни ўзгартириш, хатти-ҳаракатларида ҳам сунъийлик бўлмаган. Томошабинни ҳаяжонга соладиган нарса, бу — ташқи кийим-кечак, саҳна безаклари, дабдаба эмас, артистнинг ички туғёни, ҳаяжони, ҳолати ва унинг Сўзи! Сўз — ҳамма вақт натижа берган. Актёрларда ҳам маънавий бўшлиқ сезилмаган. Аслида маънавий бўшлиқни режиссёр тўлдириши керак. Фикри, дунёқараши, интеллектуал даражаси билан.

— Боболар услуби ҳақида ҳам тўхталиб ўтсангиз.

— Бу — кечинма услуб. Драматург, режиссёр ва артистнинг баб-баробар, бир-биридан ажралмаган ҳолда тер тўкиши. Уйғур домла даврида араваларга ўтириб олиб, сафарларда ҳам асарлар ёзишган экан. Назариядан кўра амалда кўпроқ натижаларга эришишган.

— Актёрларга яна нималар етишмаяпти?

— Пул, мол-дунёни биринчи ўринга қўядиган актёрдан яхши раҳбар чиқиши мумкиндир, эҳтимол. Лекин ундан ҳақиқий ижодкор чиқмайди, мумтоз санъаткор бўлолмайди. Қайси мумтоз санъаткор шоҳона яшаган? Бир мисол айтай. Машҳур санъаткор Миршоҳид Мироқилов премьерадан чиқиб кетаётган экан. Эгнидаги эски, йиртиқ костюмни кўриб (собиқ обком секретари) актёрга билдирмасдан янги костюм-шим ҳадя қилибди.

— Театр санъатига бўлган эътиборни кучайтириш учун нима қилиш керак деб ўйлайсиз?

— Ҳоким раҳбарлардан тортиб, зиёлилар, илм-маърифат аҳллари жон куйдирсаларгина вужудга келаётган муаммолар ўз ечимини топса керак. Балки санъаткорлар ҳам зиммаларига юклатилган масъулиятни ҳис қиларлар.

— Театр ва танқидчи ўртасида баҳслар бўлади. Театрга танқидчилар керакми, сизнингча?

— Назаримда, театрга танқидчи томошабинга қадар керак. Томошабин билан актёрлар ўртасида танқидчига ўрин йўқ. Танқидчи бирон-бир асарни томошабинга изоҳлаб тушунтирар экан, унда саҳнага артист нима учун чиқади? Ҳар бир томошабин ўз эркига, ўз фикрига эга. Маҳмудхўжа Беҳбудий "Артист кўнгил ойнаси", — деган гапни кўп такрорлар экан. Томошабин саҳнада артистнинг хатти-ҳаракати, қилиғини эмас, неча-неча кўнгиллар ифодасини туйсин. Сеҳрли ва оромбахш туйғуларга ошно бўлсин. Томошабин кўнглидаги ҳаяжонни, туйғуни танқидчи изоҳлай олмайди.

— Суҳбатингиз учун раҳмат!

Суҳбатдош: Матлуба ТЕМУР қизи

"ҲУРРИЯТ"
"Ташриф"
&
"ЁШЛАР"
"Куйларим осмон",
"Ўхшаш қўшиқлар"

Диққат! Диққат!

Газетамизнинг қадрли муштарийлари! Қуйида берилаётган саволимизга биринчи бўлиб жавоб топсангиз, "Ёшлар" радиоканалининг махсус совғасига эга бўласиз.

"Чантриморэ-э!" асарининг муаллифи ким?

Эслатма: саволларга жавоб топгач, 4 кун ичида мазкур купонни "Ёшлар" радиоканалига топширишингиз шарт! Ғолибларга "RADIO-RECORDS" студиясининг совғалари берилади.

ШАФҚАТ ҲАМШИРАСИГА ТАБРИК!

Ҳамшира, шафқат ҳамшираси! Йўқ, унинг қўлидаги игна эмас - меҳр, шафқат, унинг нозик бармоқларидан оғриқ эмас, даво топасиз. Эҳтимол, игна совуқдир, бироқ ҳамширанинг меҳри-шафқати орқали игна ҳам ўзи "берадиган" озордан воз кечади. Шу боис оқ-оппоқ халатни кўрганда беморнинг хаста жисмида ажиб бир осудалик уйғонади, у ўша оқликка ишонади, ўша оқликдан нажот кутади.

Ҳамшира-чи? Ҳамширанинг ҳамширалиги мана шу номга садоқати, оқибати билан ўлчанади. Ақидахон билим юртини битирганига ўн йилдан ошди, касалхонада... кечирасиз, Ақидахон касалхона сўзидан кўра "шифохона" деган сўзни кўпроқ маъқул кўради, тўғри-да, шу сўзнинг ўзиёқ беморнинг руҳига енгиллик бахш этади. Шифокору ҳамширанинг касбида арзимас нарсанинг ўзи йўқ, хаста одамнинг дилини бир оғиз лутф қуёшдек чароғон этиши, ўйламай айтилган бир оғиз сўз эса вайрон этиши ҳеч гап эмас. Тошкентдаги 49-оилавий поликлиникада ҳамширалик қилаётган Ақидахон Солиҳова буни яхши билади, унинг мана шундай қўли енгил, меҳрибон ва шафқатли ҳамшира эканини бу шифохонага қадам ранжида қилган беморлар ҳам яхши билишади. Олий тоифали ҳамширага миннатдорчилик дил изҳорларини аяшмайди.

Ақидахон ҳар куни ўзини интиқ кутаётган беморлар уйига ошиқади, бугун эса унинг меҳри-эътибори туфайли шифо топган кексаю ёш ҳамширани табриклагани 49-поликлиникага келишади, ҳамма бирдек ёқтириб қолган шафқат ҳамширасини туғилган куни билан табриклашади. Меҳр кўргузган одам меҳр топади!..

Шаҳноза ҒОЙИПОВА

"БАХТЛИ ВОҚЕА"ГА

Ҳорма, болам, халқимизга
Яхши ҳунар топибсан.
"Бахтли воқеа"дек улуғ
Иш ортидан чопибсан.

Давр шундай югурикдир,
Даврон шундай долғалик.
Неча киши баҳонангда
Бўлиб қолди "Волга"лик.

Ёшлик пайти ҳафтада бир
Биз ҳам ўйнаб турардик.
Мен бошловчи, кампир эса
Ковуш, рўмол ютарди.

Сен биласан аёл зотин
Эридан зўр пири йўқ.
Лекин, нетай тўрт хотиндан
Ҳозир ҳатто бири йўқ.

Ўйинингни хўп қизиқиб
Мен ҳам ўйнаб тураман.
Халта қопингга термулиб
Чуқур хаёл сураман.

"Чангютгич"ни ютар бўлсам,
Айтгин-чи сир бўлмаса.
Хўш, уни ким ишлатади,
Уйда кампир бўлмаса?

Телевизор ютсам ранглик,
Сен-ла кўзу қошлашиб.
Кампир билан кўриш керак,
"Тўшак"да ёнбошлашиб.

"Волга" ютсам бошим қашиб,
Яна хаёл сураман.
Кампирим йўқ, айт-чи унга
Кимни солиб юраман?

Кампир бўлса турар эдим,
Бургут каби шайланиб.
"Асал ой"ин ўтказардим,
Озод юртим айланиб.

Сен ҳам мендек узоқ яша,
Юз беш йил умр кўргин.
Илтимосим, не ютсам ҳам,
Бир кампир қўшиб бергин.

"Кампирларнинг нафақаси
Отнинг белин эгади".
Лекин, мендек "Волга" ютган
Бойваччага тегади.

Омон бўлгин мендек яхши
Кишиларга эргашиб.
Деб хат ёздим Поп тумандан,
Execution Бованг Ҳайтвой Эргашуп.

Қадрли курсдошимиз Моҳигул!
Сизни 12 августда бўлаётган бахт тўйингиз билан муборакбод этамиз.
Омад, бахт, шодлик Сизни ҳеч қачон тарк этмасин!

Собиқ курсдошларингиз

Шеробод туманида бир бидон ичимлик суви 200-300 сўмга чиқиб кетганмиш

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани томонидан Кадирова Ш.У. номига берилган № 05-02/12669 рақамли ордер йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Тошкент вилояти ҳокими ижроия маҳкамаси матбуот бошқармаси Бошқарма бош муҳандиси Баҳодир Ешназарович Бектибоевнинг отаси, Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси, матбаа фахрийси, Юқори Чирчиқ туман босмахонасининг собиқ бош ҳисобчиси

Ешназар Бекмирзаевич БЕКТИБОЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.